

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 10 Sayı: 51 Volume: 10 Issue: 51
Ağustos 2017 August 2017
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1791>

**KENTLEŞME VE ÇEVRE SOSYOLOJİ BAĞLAMINDA MURRAY BOOKCHİN'İN TEZLERİ VE
DİYARBAKIR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ¹ ÜZERİNE ELEŞTİREL YAKLAŞIMLAR
THE THESES OF MURRAY BOOKCHIN WITHIN THE CONTEXT OF URBANIZATION AND
ENVIRONMENTAL SOCIOLOGY, AND CRITICAL APPROACHES TO THE DİYARBAKIR
METROPOLITAN MUNICIPALITY**

Âdem PALABIYIK*

Öz

Birbirlerinden hiç ayırmadığımız iki farklı ama anlam açısından benzer olan kentleşme ve çevre kavramları, sosyolojinin gündem maddeleri olarak önemini korumaktadır. Kent sosyolojisi ve çevre sosyolojisi olarak iki ayrı ana ders olarak verilen bu iki yaklaşım, güncel hayatın önemli parçalarını teşkil ettiği için toplumun işlevsel olarak kalması için de büyük önem arz etmektedir. Kavramların sahip olduğu uygulanabilirlik özellikleri sebebiyle, insanların şekillenmesinden kentin gelişmesi, mimarinin oluşmasından tarihin korunmasına kadar birçok sosyo-politik ve sosyo-kültürel alanda etkili olan kent ve çevre sosyolojisi, modern dönemden postmodern döneme geçişte yeniden ele alınmalı ve analiz edilmelidir. Lakin sosyolojinin temel konularından olan bu iki oluşum, siyasal ideolojilere göre de şekillenme özelliğine sahip olduğu için uygulama sürecinde ciddi sorunlar yaşanabilmektedir. Bu durumu sorunsallaştıran ve tartışan bir düşünür olarak Murry Bookchin, ekolojik çevre anlayışını ve kentleşme düzenini toplumsal düzenle kaynaştırmayı bir teori olarak ileri sürmüş ve uygulanabilirliğini tartışmıştır. Lakin ileri sürülen bu tezler ne komünist ne de anarşistler tarafından kabul görmemiş aksine önemli eleştiriler almıştır. Vaziyet böyleyken, Bookchin'in yeniden yorumlanması gündeme gelmiş ve bu yorumlama biçimi Avrupa'dan değil, tam tersi Türkiye'den başlatılmış ve özellikle BDP/HDP'li belediyeler tarafından uygulanabilirlik noktasında önemli destek verilmiştir.

İşte bizim bu çalışmadaki amacımız, Murry Bookchin'in, kentleşme ve çevre ile alakalı görüşlerini Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi üzerinden ele almak ve belediyenin, Federalizm'den Özyönetim'e, Demokratik Konfederalizm'den Feminist Kürt kadını anlayışına, Ekolojik örgütlenmeden Diyalektik doğacılığa ve Halk Meclisleri'nden Kanton söylemlerini ve de bu tezler doğrultusunda Kürt sorununu yanlış yönlendirme gayretini eleştirel bir sosyolojik gözle ortaya koymak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Kentleşme, Çevre, Sosyoloji, Murray Bookchin, Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, Özyönetim.

Abstract

The concepts of urbanization and environment, which are different but in similar meanings and we never separate from each other, have been maintaining their importance as the current agenda items of sociology. These two approaches, which are lectured as major classes, urban sociology and environmental sociology, are of great importance for the society to remain functional because of constituting important sides of daily life. Due to their concepts' characteristic of applicability, urban and environmental sociology that are effective in a lot of socio-politic and socio-cultural area starting from the formation of the people to the development of the city, from constitution of the architecture to preservation of the history; should be reconsidered and reanalyzed from modern to postmodern period. However, as these two formations, which are among the basic subjects of the sociology, have the specialty of being formed according to political ideologies, serious problems may be encountered at the implementation process. As a thinker who problematizes and argues this situation, Murry Bookchin has put forward combining ecological environmentalism and urbanization system with the sociological system as a theory and has argued the applicability of this theory. However, these alleged theses were neither accepted by communist nor by anarchists, on the contrary they received considerable criticism. Yet, Bookchin's reinterpretation has come out as an idea; and this interpretation has not been initiated from Europe, the other way around, it has started from Turkey and it was especially supported by the municipalities of BDP/HDP (People's Democracy Party) concerning its applicability.

And our purpose in this study is discussing Murry Bookchin's views on urbanization and the environment through the Diyarbakır Metropolitan Municipality; and presenting the Municipality's discourses from Federalism to Self-Governing, from Democratic Confederalism to the understanding Feminist Kurdish women, from Ecological organization to Dialectic Naturism, and from People's Assemblies to Canton statements, and their effort of misdirecting the Kurdish question via these theses in a critical sociological perspective.

Keywords: Urbanization, Environment, Sociology, Murray Bookchin, Metropolitan Municipality of Diyarbakır, Self-Government.

1. Giriş

Birbirlerinden hiç ayırmadığımız iki farklı ama anlam açısından benzer olan kentleşme ve çevre kavramları, sosyolojinin gündem maddeleri olarak önemini korumaktadır. Kent sosyolojisi ve çevre

¹ Bu metinde Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi, HDP belediyesi olarak kabul edildiği için HDP'ye yapılan eleştiriler Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'ne yapılan eleştiriler olarak kabul edilmektedir ve makale, Kayyum atanmasından önce yazılmıştır. Ayrıca bu makale Selçuk Üniversitesi, Sosyoloji bölümünde tamamlanan "Barış ve Demokrasi Partisi (Devletsiz Uluslaşmanın İnşa Sürecindeki Etkisi)" başlıklı doktora tezininden faydalanılarak hazırlanmıştır.

* Yrd. Doç. Dr., Muş Alparslan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü. Muş/Türkiye. E-mail: adem.palabiyik@hotmail.com

sosyolojisi olarak iki ayrı ana ders olarak verilen bu iki yaklaşım, güncel hayatın önemli parçalarını teşkil ettiği ve toplumun işlevsel olarak kalması için de büyük önem arz etmektedir. Kavramların sahip olduğu uygulanabilirlik özellikleri sebebiyle, insanların şekillenmesinden kentin gelişmesi, mimarinin oluşmasından tarihin korunmasına kadar birçok sosyo-politik ve sosyo-kültürel alanda etkili olan kent ve çevre sosyolojisi, modern dönemden postmodern döneme geçişte yeniden ele alınmalı ve analiz edilmelidir. Lakin sosyolojinin temel konularından olan bu iki oluşum, siyasal ideolojilere göre de şekillenme özelliğine sahip olduğu için uygulama sürecinde ciddi sorunlar yaşanabilmektedir. Bu durumu sorunsallaştıran ve tartışan bir düşünür olarak Murry Bookchin, ekolojik çevre anlayışını ve kentleşme düzenini toplumsal düzenle kaynaştırmayı bir teori olarak ileri sürmüş ve uygulanabilirliğini tartışmıştır. Lakin ileri sürülen bu tezler ne komünist ne de anarşistler tarafından kabul görmemiş aksine önemli eleştiriler almıştır. Vaziyet böyleyken, Bookchin'in yeniden yorumlanması gündeme gelmiş ve bu yorumlama biçimi Avrupa'dan değil, tam tersi Türkiye'den başlatılmış ve özellikle BDP/HDP/HDP'li belediyeler tarafından uygulanabilirlik noktasında önemli destek verilmiştir. Bu desteğin ana sebebi HDP'nin ulus-suz devlet politikası ile Bookchin'in ulus-devlete olmayan ama hakları birleştiren teorisinin taban tabana uymasındadır. Ulus-devlet tartışmalarının artık geçmişte kaldığını ifade eden ve böylesi bir toplumsal düzenin postmodern zaman dilimi içerisinde devam etmesinin mümkün olmadığı ileri süren HDP'li yöneticiler, ulus-üstü bir devlet modelinin nasıl uygulanabileceği konusunda Bookchin'in çalışmalarından önemli oranda faydalanmışlardır.

Tabi bu sürecin ilerlemesinde devletsiz uluslaşma sürecinin ve söyleminin etkisi unutulmamalıdır, çünkü bu süreç belki de ileri dönem toplumları için önemli bir teoriye kaynaklık edecektir. Uluslar bir arada yaşayabilir ama bunun için devlete ihtiyaçları yoktur. Bu düşüncüyü sadece Bookchin dile getirmemiştir, özellikle Robert Nozick'te bu süreçten bahsetmiştir. Nozick'e göre illa bir egemene ihtiyaç yoktur, devlet denen birliktelik, insanların adalet sağlamaları için bir araya gelmeleri ile de sağlanabilir (Nozick, 2006).devletin daha minimal bir düzeyde var olması yeterlidir. İnsanlar birlikteliklerini devam ettirme ve bir arada yaşama içgüdülerine zaten sahiptirler. Bunun için yazılı kanunların ve kurucu bir iktidarın olmasına gerek yoktur. Sadece adaletin sağlanması için kendi araların sosyal ama doğal bir sözleşme ile hayatlarına devam ederler. Bookchin'nin ifadeleri ise daha kapsayıcı ve genel anlamlar içermektedir. Ortada devlet yoktur ama devletin işlevlerini gören çeşitli yapılanmalar mevcuttur. Bu yapılanmalar kanton, federatif yönetim, halk meclisi gibi kavramlarla işler hale getirilmiştir. Bugün PKK'nın bahsettiği ve teorisini Öcalan'a dayandırdığı düşünümsel sürecin arkasında işte bu gerçeklik vardır. Öcalan, ulus-suz devlet fikrini keşfetmemiş, Bookchin'den almış ve gelecek inşa etme adını Kürt toplumu için kurgulamıştır.

2. Milliyetçilik, Ulus ve Devlet

Ulusları milliyetçilikten milliyetçiliği de uluslardan bağımsız ele almak mümkün görünmemektedir (Özkırımlı, 2008: 71). Fakat Ernest Gellner'in çalışmalarından bu yana yapılan araştırmalar, milletin milliyetçiliği yarattığına ya da tam aksine milliyetçiliğin milleti yarattığına dair tartışmalar, ikinci varsayımın lehine bir karara bağlanmıştır (Breuer, 2010: 15), yani milliyetçilik, millet inşası ile aynı manaya gelir (Breuer, 2010: 26). Bu sadece Türkiye ve Türkiye'de yaşayan halklar için değil bütün dünya toplumları ve devletleri için de geçerlidir. Önemli olan gerçeklik ideal olanın oluşturulmasıdır. İdeal olanın oluşturulması ise en genel anlamda kurucuların ya da yöneticilerin söz sahibi olması ile alakalıdır. Bir icat ve inşa sürecinin yaşandığı Türkiye Cumhuriyeti gibi Kürtler icat süreci yaşamamıştır², aksine Kürtler, bir inkâr politikasının varlığı karşısında kendisini dönüştürerek var etmeye çalışmıştır. Bu her ne kadar Gellner'e yakın görünse de yerel milliyetçiliklerin ön plana çıkması daha çok postmodern dönemin getirdiği olgudur.

Milliyetçiliğin işlevi modern dönemden bu döneme geçişte kurucu olmaktan çıkıp, işler olmaya yönelmiş görünmektedir. Böylece milliyetçilik kurucu rolünün yanında duygusal bir misyona da sahip olacaktır (Calhoun, 2009: 3). Calhoun'a göre bir ulusun üstünlüğünü savunan ideolojik ve siyasi milliyetçilik ya da ideolojiler, devlet politikalarıyla özdeşleştirilir (Calhoun, 2009). Batı Avrupa'da ulusu yaratan devlet olmuşken, Doğu Avrupa'da devleti doğuran, ulus olmuştur (Schulze, 2005: 224) ve Doğu, İslam'dan önce Batı'nın gündeminde olmamıştır (Aydın, 2003:105). Çünkü Batı Avrupa'da devletler bir merkezleşme sonucu oluşmuş olup, ulus daha sonra milliyetçilik aygıtlarıyla yaratılmıştır. Doğu Avrupa'da ise devletler imparatorlukların dağılması sonucu ortaya çıkmışlardır. Bu devletler ulus bilinci oluştuktan sonra ortaya çıkmışlardır. Dolayısıyla devletlerin ulustan önce de var olmaları ve ulusu kendilerinin yaratmaları yaygın uygulama olmakla birlikte bir norm olarak kabul edilemez. Önceleri devlet kurmak, ulus kurmaktan önce

² Bu icat sürecinde aklımıza pop milliyetçilik gelebilir. 1990'lı yıllarda pop sanatçılarından bazıları (Ercan Saatçi, Çelik, vb.) kamusal ikonlarda ay-yıldızlı kolyelerden, ilk kez Burak Kut'un klipinde giydiği Türk bayraklı T-shirtlere, yepyeni bir olgu olarak karşımıza çıkmıştı (Yavuz, 2011: 75). İcat aşlında tam da bu demektir, görüntüyle oluşturulmaya çalışılan zihinsel anlamda bir milliyetçilik, popüler söylem ve görsellikle sunulmuştur. Ayrıca Nutuk herkesin okuyabilmesi için sadeleştirilmiştir ve Türkçe tarafından adeta baştan yaratılmıştır. MED TV'de aynı Türk kültüründeki gibi birçok yayını tamamen Kürtçeleştirmiş, tıpkı Türk medyasının Türk milliyetçiliğinin aşırı ölçüde vurguladığı ve bunu yapmaya devam ettiği gibi Kürt medyası da aynısını yapmaya devam etmiştir (Özcan, 2014: 70-71).

gelirken daha sonraki “ulusçu” aşamada, önceden kurulmuş olan bir ulusun var oluşu, o ulusa bir devlet kurmak adına külfetli ve genellikle kanlı teşebbüslerin gerekliliğini ve meşruiyetini de beraberinde getirdi. Zaten ulus hakkındaki bütün tartışmalar bu öncelik sonralık meselesidir (Topal, 2003: 29-30). Fakat devlet kurmayla ulus inşa etme süreçleri genellikle birbiriyle örtüşmüştür. Örneğin eğitim sisteminin geliştirilmesi gibi devlet kurma sürecinin bazı yönleri, aynı zamanda o devletin nüfusu içinde bir ulus olma duygusunu yayma amacını da taşır (Gündoğan, 2010; Can, 2013). Yani bu duygunun zaten var olduğu farz edilmez; önce bu duygu oluşturulur ve karşılığında devlet kurmakla ilgili diğer özelliklere yönelinmesi ve bunların desteklenmesi beklenir (Poggi, 2008: 38). Türkiye Cumhuriyeti’nin ideolojisini yaygınlaştırması da böyle olmuştur. Yarı duygusal yarı kurucu olan milliyetçilik, bu açıdan ideoloji olarak ele alınmış görünmektedir ama klasik ifadelerde bu ideoloji, anayasacı, milliyetçi ve laik olarak ifade edilmektedir (Aydın, 2000: 219).

1923’ten 1930’a kadar Cumhuriyet kadrosunun asıl problemi, iktidar savaşının sonuçlandırılması, yeni sınırların güvenliği ve benimsenmesi ve Dünya İktisadi Bunalımı’nın içinden çıkılmaya çalışmak olmuştur. 1930’dan itibaren ise sıra Cumhuriyet ideolojisinin oturtulmasına ve yeni kimliğin belirlenmesine sıra gelmiştir. “Bunun için öncelikle mesajın üretileceği (Türk Tarih Tetkik Cemiyeti, Türk Dili Tetkik Cemiyeti, gibi) kaynak kurumların (Tarih tezi, dilde özleştirme hareketi, Güneş Dil Teorisi, medeni bilgiler) mesajın iletileceği ortamın (Halk evleri, Tevhidi Tedrisat Kanunuyla standartlaşan Cumhuriyet okulları, 1923 tasfiyesiyle üniversite olan Darülfünun ve Ankara’da fakültelerin kuruluşu) ve hedefin (Müslüman Anadolu Teb’ası olmaktan Cumhuriyet yurttaşı olmaya aday halk) oluşturduğu bir iletişim sistemi kurulmuştur (Aydın, 2000: 221). Çünkü türdeşleştirme gayreti olarak uluslaştırma üç temel aygıtla gerçekleştirilir; okul (eğitim), ordu (zorunlu askerlik) ve sandık (siyasi katılım). Bu tür devrimlerden sonra kurulan ulus, sınırlı bir coğrafi alan üzerinde var olan ve ortak ve önceden belirlenmiş değiştirilemez özellikleri taşıyan bireylerden kurulu bir toplumsal yapı olarak kavranmaya başlanacaktır (Erözden, 2008: 55). Böylece icat edilenlerin oluşturduğu milliyetçi söylem geçmişten gelen kültürel örüntüleri ve etnisiteyi dönüştürmüş ve devletin bizatihi oluşum sürecini biçimlendirmiştir (Calhoun, 2009: 15). Bu süreç ise feodal sadakat bağlarının kişilere yönelik siyasi itaat bağlarının çözülerek yerine soyut bir iktidar kaynağına sadakat bağının yani kurumlara yönelik siyasi bağın yerleşmesiyle sonuçlanmıştır. Halifeden kopuş ve Cumhuriyet’in ilanıyla kurumsala bağlılık tamamlanmıştır ve kurucu da M. Kemal Atatürk’tür (Ersal, 2012: 207-243).

Her ulusun bir devleti olması gerektiği ya da her devletin de bir ulusu olması gerektiği şeklindeki “ulusların kendi kaderini tayin hakkı” ilkesi milliyet ile siyaset arasında tam bir uyum, türdeşliği öne çıkaran mutlak bir örtüşmeyi zorunlu kılmıştır (Ercüment, 2012: 122). Kendi kaderini tayin hakkına sahip olma aynı zamanda ne şekilde yönetileceğine karar verebilme yeteneğine sahip olmayı da gerektirir (Erözden, 2008: 101; Lenin, 1998). Kürtlerle alakalı olarak üzerinde durulması gereken ilk konu budur ama Kürtlerin devlet içinde nasıl böylesine bir yöntem izleyecekleri de sorundur. Çünkü Türkiye Cumhuriyeti bir ulus-devlettir ve Kürtlerin ayrılma yerine özerk³ bir yönetim istedikleri artık bilinmektedir. Burada temel vurgu Kürtlerin hep mazlumiyet içinde ve bilincinde olduğunu canlı tutmaktır. Bu anlamda Polonya benzeri bir milliyetçi refleksi mevcuttur ama devlet tanımı böyle değildir. Polonya ve Polonyalılar “üç imparatorluğun sınırları içine dağılmıştı ve Polonya tarihi hep bir işgaller tarihi şeklinde cereyan etmişti. Bu nedenle Slavlık, Katolisizm gibi ayrı unsurlar bu mazlumiyet bilincini desteklemiş, böylece Avrupa’nın en güçlü milliyetçi hareketlerinden biri doğmuştur” (Aydın, 2000: 67).

3. Öcalan, Devletsiz Ulus Anlayışı ve BDP/HDP

BDP/HDP’nin bu şekilde bir siyaseti benimsemesi, yani sürekli mazlumiyet üzerinden siyaset üretmesi artık işlevsel değildir, zaten bu yüzden bağımsızlık talebinden vazgeçilmiştir⁴. O halde BDP/HDP’nin istediği devletleşme modeli nasıldır? Bu soruya Öcalan’ın verdiği cevaptan önce Belek’in

³ Özerlik ile alakalı olarak BDP/HDP’nin tüzüğünde (Bkz. Kürt Siyasi Hareketi Partileri Bölümü) belirtilen ifadelerle ek olarak Cemil Bayık, kısa bir süre önce yaptığı bir açıklamada şunları ifade etmiştir: “Türkiye, problemlerin çözümü için İspanya’yı örnek alabilir. Doğal olarak kopyalanamaz, fakat örnek olabilir. Eğer Türkiye gerçekten barış ve savaşın sona ermesini istiyorsa İspanyol çözümünü örnek alabilir. Eğer yaparlarsa, onlara destek veririz”, bkz: http://www.radikal.com.tr/politika/cemil_bayik_ismpanyol_cozumunu_destekleriz-1206216, erişim: 11.08.2014. Peki İspanya modelindeki vurgu neye dayanmaktadır? Nalbant’a göre İspanya Anayasası’nın 143.1. maddesine göre “Anayasanın ikinci maddesinin tanıdığı özerklik hakkının kullanılmasında ortak tarihsel, kültürel ve ekonomik karakteristiğe sahip komşu iller, adasal topraklar ve tarihsel, bölgesel bir varlığı temsil eden iller, bu başlıktaki ve kendi statülerindeki düzenlemelere uygun olarak, kendi yönetimlerini ve Özerk Topluluk oluşturmaya kabul edebilirler” (Nalbant, 2012: 313). Yine Nalbant’a göre İspanya Anayasası’nın tanıdığı özerklik egemenlik değil bir haktır ve sınırlı bir yetkidir. Ayrıca il ve belediyelere tanınan özerklik hakları ile özerk topluluklara tanınan özerklik hakları da aynı değildir. (Nalbant, 2012: 316). Bayık’ın bu ifadelerinin Öcalan’da karşılığı var mıdır bilinmez ama Öcalan’ın dillendirdiği ve bizim de burada ifade ettiğimiz Demokratik Ulus tanımlamaları birbirinden farklıdır. Bayık’ın özerklik vurgusu belli değildir, ayrıca Öcalan’ın önerdiği modelin sonu Konfederalizmdir ve bu model Bookchin’ci bir yorum içermektedir (Bkz: Bookchin, 2014: 437-456).

⁴ BDP/HDP, son zamanlarda Türkiye’deki petrol kaynaklarından pay istemeye başlamıştır. Bu da birleşik bir özerk yapının söylemine işaret etmektedir. Bkz: <http://www.aljazeera.com.tr/al-jazeera-ozel/kisanak-petrol-den-pay-istiyoruz>, erişim: 12.04.2014. Ayrıca bkz: <http://www.milliyet.com.tr/belediyeler-enerjiden-pay-istiyor/siyaset/detay/1866587/default.htm>, erişim: 14.04.2014.

ifadesiyle şöyle bir giriş yapmak yerinde olacaktır: Belek (Belek, 1999: 175)'in ifadesiyle; "Postmodernizasyon' iki düzlemde kendini ortaya koymaktadır. Gücün desantralizasyonu ve çatışmaların ekonomik zeminden kopması. 'Modernite'de politik süreç esas olarak sınıfsal ve ulusal nitelikte iken; 'postmodernite'de sınıfsal farklar çözülmekte; ulusüstü organlar ortaya çıkmakta; global kültürel geçişler önem kazanmaktadır. Bir yandan da üretimin fiziksel araçları birikim süreci içindeki önemlerini yitirmekte; mental aktivitenin göstergesi olan bilgi yeni üretici güç olarak öne çıkmakta; korporatist düzenleyici yapılar gerilemekte; bürokratik hiyerarşiler parçalanmaktadır. Bir başka deyişle devletin önemi nesnel bir zeminde gerilemektedir. Devlet gereksizleşmektedir" (Belek, 1999:175). Genel özet bu iken Öcalan'ın cevabı ise şöyledir: "Ulus, ümmetin "bir dine bağlı topluluk" anlayışının dil sınırlarına çekilmiş anlamını ifade eder. Özünde sosyolojik olmaktan çok politik bir kavramdır. Politik amaçlı yaklaşıdır. Daha sağlam sınırlar altında devlet olma talebini karşılar. Devletler için ulus, etnik temelinden ziyade politik temelinden ötürü önemlidir" (Öcalan, 2014a: 97).

Ulus devlet ise eski çağlardan kalma rahip, hanedan, dini devlet adlandırmalarının çağdaş biçimidir. Kapitalizmin gelişim aşamasında ortak dil ve geleneklerle çevrili bir sınır, ideal birikim için tercih edilen coğrafi büyüklüklere (Öcalan, 2007: 92). Ulus ve ulus-devleti bu şekilde tanımlayan Öcalan, ulus için Demokratik; ulus-devlet için Demokratik Ulus⁵ kavramlarını önermiştir. Çünkü ulus siyasi bir oluşum olduğu için belli bir yapılanmayı içerebilir, bu yüzden ulusu da içine alan demokratik bir yapılanma gerekecektir. Öcalan'a göre bu yapılanma "Farklı ezilen etnisitelerin, diğer deyişle baskı altındaki halkların bir adım ötesi hareketine Demokratik Ulus Hareketi demek, sosyolojik açıdan oldukça doğru ve anlamlıdır. Tek ezilen etnisite halinde ayakta kalmak, var oluşunu sürdürmek oldukça zordur. Benzer kültürlerin dil ve lehçeleri, coğrafi ve siyasi sınırı paylaşanların hareketi birkaç nedenden ötürü Demokratik Ulus Hareketi olarak nitelendirilmek durumundadır. Birincisi, ayrı bir devlet hedefinden ziyade, demokratik bir siyasi oluşum ve yönetim arayışındadırlar. Aynı devletin çatısı altında demokratik bir siyasi oluşum tarihin de en çok tanıdığı siyasi varlık biçimidir" (Öcalan, 2013b: 227). Ayrıca Öcalan "Demokratik ulusu ise, temel politik biçim olan demokratik konfederalist uygulamalarla etnisiteden dine, kentsel, yerel, bölgesel ve ulusal topluluklara kadar her tür kültürel var oluşların demokratik özerk siyasi oluşumlar halinde oluşturacakları yeni bir ulus türü, daha doğrusu ulus-devletçi canavarlara karşı çok kimlikli, çok kültürlü ve çok siyasi oluşumlu ulus olarak tanımlayıp çözümlenmeye ve çözmeye (Öcalan, 2013b: 280) çalışmıştır. Bu anlamda Demokratik Ulus, halkın kendi kurumlarını oluşturduğu ve bu kurumlar aracılığıyla kendi kendisini yönettiği federal bir modeldir.

Federal model ise yargı, yürütme ve yasama yetkilerinin büyük oranda devlet-altı birimlerin elinde olduğu ve eyaletlerin, devletin yapısını belirlediği (Ayaz, 2014: 139) ya da ortak inanç ve geleneklerin yerleştirilmesi ve ortak değer ve menfaatlerin müşterek çabalara etkin olarak uygulanması yoluyla, yerel olarak farklılaşmış değerler, inanç ve geleneklere sahip topluluklara uygun bir siyasal (Friedrich, 1999: 84) sistemdir. Devletsiz ulusun ulusalcı taleplerine yanıt olarak federasyon biçimine başvurmak, devletin kendi yapısını yeniden oluşturmaya karar verdiğinin ve söz konusu ulusu egemen ya da yarı egemen kabul ettiğini gösterir (Guibernau, 2010:108) Bu siyasi yapıda katılım ve çoğulculuk mevcuttur, çünkü siyasal kurumlaşmanın var olmadığı toplumlarda da siyaset alanı mevcuttur; iktidar kendisini her yerde hissettirir. Ulus içi demokrasiyi esas aldığı gibi farklı uluslara, kültürlere ve azınlıklara yaklaşımı da demokrasi çerçevesindedir. Farklılıkları devletçi ulus anlayışında olduğu gibi yok edilmesi gereken bir tehdit olarak görmez, bunları yaşatılması gereken zenginlikler ve bu zenginliklerin kaynağı olarak görür. Bu model, kısacası ulus-devlet modeline bir alternatiftir (Öcalan, 2012b).

Ulus-devletin itici yönünü bir kenara bırakan Öcalan, Demokratik Ulus yaklaşımıyla önerdiği çoğulculuğa ilk örnek AB'dir. Avrupa Birliği, ülkelerinde kendini yönettiği, kendi ekonomilerini belirlediği, farklı inançların ve yönetim şekillerinin olduğu konfederal⁶ bir yapılanmadır. Taylor'cu anlamda tanınmaya

⁵ Gülten Kışanak ile yaptığım görüşmede Demokratik kelimesiyle alakalı şu tespiti önemliydi: "Demokrasinin gereği olarak mahalle meclisleri, kent meclisleri, kadın örgütleri ve doğrudan ilişki kurulacak diğer kanallar da mutlaka oluşturmak gerekmektedir. Bu yüzden demokratik diyorum" (10.05.2013./Ankara). Yönetimce çoğulcu bir dilin kullanılması bu anlamda demokratikliğin de başlangıcı olmaktadır. Benzer ifadeleri Van Belediye Başkanı Bekir Kaya'da dile getirmişti (23.03.2013/Van)

⁶ Öcalan, konfederal yapılanmayı, demokratik ulusu kapsayan bir biçimde ele almıştır. Ona göre Türkiye, Demokratik Cumhuriyet olmalı ve Türkiye Demokratik Cumhuriyet'i ile dost olunmalıdır. Talabani-Barzani yerine Kürdistan Demokratik Konfederalizmi önermektedir. Bu yapı Kürt Milliyetçiliğini içermeyecektir, Demokratik ulusçuluğa önem verecek bir sentez olacaktır. Devlet olmayan bir konfederalizm anlayışı hakimdir. Hatta Türklere kendi aralarında bir Demokratik Konfederalizmi kurabilir. (Öcalan, 2014e: 2-13). Fakat bu kavramı Öcalan, Bookchin'in esinlenerek dile getirmiştir (Akkaya-Jongerden, 2012: 185-188). Çünkü Murray Bookchin'in bir sonraki merhalede öngördüğü örgütlenme biçimi "konfederalizm"dir. Bir ropörtajda konfederalizme ilişkin görüşlerini şöyle anlatmaktadır. "...halk meclislerini konfedere hale getirme amacı liberter belediyeciliğin temelidir. Bu konudaki yazılarımın hepsi bir konfederasyon çağrısı içerir. Yerel konfederasyonlardan bölgesel konfederasyonlar ve sonra da ulusal ve kıtasal konfederasyonlar ortaya çıkmalıdır. Ama güç her zaman halk meclislerinde olmalıdır ve nihai kararlar her zaman aşağıdan, yani halkın meclislerinden gelmelidir." (Vanek, 2001). Ona göre, "Belediyeler yüzeyi gerçek politik hayatın arenasını meydana getirirler; ama hiç bir belediye 'özerk' [autonomous] olamaz. Özerklik bir efsanedir -bunu başaramazsınız- çünkü her bir

dayanan ve çokkültürcü bir yapıyı (Taylor, 2010: 46-93) içeren bu öneri, devleti olmayan toplum modelinin sistemini içermektedir. Bu tür uluslar genel olarak karmaşık ve politiktirler (Balaton-Chrime, 2012: 2). Devletsiz bir ulusun kendi kaderini tayin ve nihai bağımsızlık hakkı genellikle bir sorun olarak görülür⁷. Asimilasyonu reddederler ve kültürel direniş ile yetinmezler; silahlı mücadele o zaman siyasal özerklik kazanmanın tek yolu, tek alternatifi olarak değerlendirilir (Guibernau, 2010: 103). Fakat bu durum devletsiz ulusların kendilerine has bir diplomasisinin ya da hareket gücünün olmadığı anlamına gelmemelidir, çünkü bazen bu tür yapılar çok kritik önem taşımaktadırlar (Lecours-Moreno, 2014: 2).

Devletsiz ulusun temel düşüncesinde, devletin kendi sınırları içinde yaşayan grupların kültürel ve linguistik kimliklerini göz ardı etmesine dayanan (Guibernau, 2010: 116) bir milliyetçi görüş mevcuttur lakin bu yapı içerisinde milliyetçi olmayanlar da mevcuttur, bu kesim AB referansına önem vermektedir⁸ ve asıl ilerlemeyi sağlayacak da onlardır. Bugün BDP/HDP'nin kendi içindeki tartışmalardan bu anlaşılmaktadır. Bir kesim (Aysel Tuğluk, Emine Ayna, gibi) bağımsızlıktan ve PKK'dan yana tavır sergilerken bir kesim (Osman Baydemir, Ahmet Türk, Leyla Zana, Altan Tan, gibi) ise anlaşılabilir bir dil kullanmaktadır. Fakat ne

insan tüm diğerlerine bağımlıdır ve her bir belediye tüm diğerlerine bağımlıdır. Nasıl ki bireysel egomuz, Max Stirner'in öne sürdüğü şekilde, apansızın veya bir yolla kendiliğinden oluşmayıp, büyük ölçüde kültürel olarak şekillenmişse; biz hepimiz de bir diğerine bağımlıyız. [Ama] aynı zamanda devlete tam bağımlılık [şeklindeki] kusurlu totaliter sansını da kabul etmiyorum. Ben meclislerde kendilerini yöneten insanlar arasındaki karşılıklı bağımlılık [interdependence] taraftarıyım." (Vanek, 2001). "Murray Bookchin'e göre, tek bir belediyenin sınırlarını aşan problemler tabii olarak demokratikleştirilmiş belediyelerin daha geniş bir konfederasyon formunda bir araya gelme arayışını gerektirecektir. Yerel konfederasyonlardan bölgesel konfederasyonlar ve sonra da ulusal ve kıtasal konfederasyonlara ortaya çıkmalıdır. Bookchin, bir sözleşmeyle, yani anayasa ile konfederasyona katılan bir topluluğun, konfederasyonun çoğunluğunun ortak karara vardığı bir şeyi yapmak istemediği için, tek taraflı olarak ayrılmasına karşıdır. Zira, katılım bağlayıcıdır, konfederasyon sisteminde karşılıklı bağımlılık esastır. Bookchin'e göre bir topluluğun konfederasyondan ayrılmasının tek yolu, büyük bir meclis işlevi gören konfederasyondaki çoğunluğun şöyle demesidir: "Tamam, eğer istiyorsanız ayrılın, ama yardıma ihtiyacımız olduğunda bizim yardım etmemizi beklemeyin". KCK Anayasasında, halk meclislerinden yerel konfederasyonlara, daha sonra bölgesel konfederasyonlara ve nihayet ulusal ve kıtasal konfederasyonlara giden model aynen benimsenmiş, KCK anayasasında yasama ve yürütme organları bu sisteme göre tasnif edilmiştir. Yasama organları şehirler için "Özgür Toplum Meclisleri", coğrafi ve etnik olarak ayrılan bölgeler için "Eyalet-Bölge Meclisleri", her bir Kürdistan parçası için "Halk Meclisi" ve nihayet Türkiye, İran, Irak ve Suriye ile başka yerlerde yaşayan bütün Kürt halkının temsilcisi olan "Kongra Gel: Kürdistan Halk Meclisi" dir. Ayrıca, bölge için "Demokratik Toplumcu Ortadoğu Konfederasyonu", tüm dünya için " Küresel Demokrasi Kongresi" düşünülmüştür. Teşkilatlanma bakımından benimsenen Murray Bookchin'in konfederasyon modeli, felsefe ve işleyiş olarak KCK nezdinde kabul görmemiştir. Murray Bookchin'in konfederasyon modelinde, nihai kararların her zaman aşağıdan yani halkın meclislerinden gelmesi, yine konfederasyon üyeleri arasındaki ilişkinin "karşılıklı bağımlılık" ilkesine göre belirlenmesi icap etmektedir. Ancak KCK sistemi içerisinde konfederasyon ilişkisi, Kongra Gel'den aşağıya doğru hiyerarşik bir "emir-komuta zinciri" dahilinde kurulmuştur. KCK Anayasasının beşinci bölümünde, ülkenin coğrafi ve etnik-kültürel özelliklerine göre ayrıştırılması suretiyle eyalet-bölgelerinin oluşturulması ve karar organı olan eyalet-bölge meclislerinin bu temelde örgütlenerek demokratik konfederalizm sistemi içinde yer alması öngörülmüştür. Ülkenin coğrafi ve etnik-kültürel özelliklerine göre ayrıştırılması, Bookchin'in reddettiği bir modeldir. Onun idealize ettiği Atina'da "Şehir, bir zamanlar yabancıları dışarıda bırakan dar görüşlü bir şekilde aileleri ve kabileleri birleştiren arkaik kan bağının hukuksal olarak ortadan kaldırıldığı yerdir. Akrabalık, cinsiyet, yaş ve diğer şeyler üzerine dayalı hiyerarşilerin potansiyel olarak ortadan kaldırılabilirliği ve genel olarak paylaşılan bir insanlık temeline dayalı özgür toplumla değiştirilebildiği bir alandır. O bir zamanların korkulan yabancılarının, başlangıçta genel bir bölge sınırlarında korunan bir yerleşimci olarak ve sonunda toplumsal arenada, politik karar alma mekanizmalarında yer alan bir yurttaş olarak topluluğun içine katıldığı alandır. Her şeyden önce kurumların ve değerlerin, köklerini zoolojide değil sivil insan etkinliğinde bulduğu bir alandır." (Kömalist Karar Anı) KCK anayasasında Türkiye, Suriye, İran ve Irak'ta Kürt halkının yaşadığı bölgeler "Kürdistan parçası" olarak adlandırılmıştır. KCK anayasasının 17'inci maddesine göre, bir Kürdistan parçasındaki halkın karar organı "Halk Meclisi" dir. Halk meclisi iç örgütlenmesinde ve çalışma düzeninde Kongra Gel sistemini esas alır. Bu meclis, söz konusu parçadaki halkın demokratik yaşamının ve mücadelesinin gerektirdiği kararları oluşturmakla görevlidir. Kararları Kongra Gel kararları ile çelişemez. Oluşturduğu proje, tasarı ve yasaları Kongra Gel'e göndererek ulusal meclisin kararlaşmalarına katılma sorumluluğuyla çalışır. KCK anayasasının 46'ncı maddesine göre, KCK her Kürdistan parçasında halkın öz iradesini esas alır. Bu iradeyi demokratik konfederalizm esaslarına göre ortaya çıkarır. Demokratik ulus birliğini hedefler. Parçalar arası ilişkide konfederal dayanışma ve birlik esastır. Bu dayanışma ve birlik, tüm parçalardaki ve yurtdışındaki halkın ortak karar, yürütme ve denetleme organları ile sağlanır. Ortak ekonomi ve eğitim politikaları, sosyal ve kültürel etkinliklerle ve ortak meşru savunma ile geliştirilir. Bunu sağlayacak olan, "Kürdistan Demokratik Konfederal Birliği"dir. Murray Bookchin'in akrabalık dahil her türlü hiyerarşilerin potansiyel olarak ortadan kaldırıldığı ve insanlık temeline dayalı özgür bir toplumla değiştirildiği idealize ettiği ekolojik toplum, KCK anayasasında örgütün "arkaik kan bağı" ile bağlı olduğu "Kürdistan toplumu"na indirgenmiş ve Kürdistan toplumu için devlet dışı konfederalist bir yönetim biçimi tasarlanmıştır. Bu proje, KCK anayasasında aşağıdaki gibi ifade edilmiştir: "Kürdistan toplumuna dayatılan siyasi anlamda sömürgecilik, ekonomik anlamda açlık, işsizlik, yoksulluk ve talan, kültürel olarak asimilasyon ve soykırım, askeri olarak da işgal konumuna karşı, Kürdistan toplumunun cinsiyet özgürlüğüne ve ekolojide dayalı demokratik örgütlenişini, demokratik toplumcu konfederalizm esaslarına göre ve radikal demokrasi çizgisinde yaratmak. Kürdistan demokrasisini komşu halklarla birlikte geliştirmek. Kürdistan toplumu içindeki her türlü gericiliğe karşı mücadele ederek, birey ve toplumun ruhsal, düşünsel ve maddi gelişimini demokratik hak ve özgürlükler çerçevesinde gerçekleştirip ilerletmek. Toplum içinde yaş, cins, sınıf, ulus, etnisite, inanç farklılıklarına özgürlük alanı oluşturmak ve bu farklılıklardan kaynaklanan eşitsizlikleri ortadan kaldırmak" (4/a). Örgüt, Murray Bookchin'in ulusal konfederasyonların ardından kıtasal konfederasyonlar oluşturma fikrine de sahip çıkmış ve bunu ilkeleri arasına koymuştur. Buna göre önce Kürt halkı, daha sonra küresel emperyalizme karşı dünya halkları özgürleştirilecektir. Bu amaç KCK anayasasında aşağıdaki gibi ifade edilmiştir. "Kürt halkının demokratik konfederasyon ilkeleri temelinde birliğini esas almak, bölge halklarıyla eşitlik ve kardeşlik temelinde Demokratik Toplumcu Ortadoğu Konfederasyonunu geliştirmek, küresel emperyalizme karşı halkların Küresel Demokrasi Kongresinin yaratılması temelinde mücadele ederek sömürsüz, baskısız, adil bir küresel sistem yaratmak" (4/1) (Tavukçu, 2001).

⁷Aslında bu duruma iyi bir cevap olarak Topçuoğlu'nun önerdiği gibi, çok uluslu devletlerde farklı ırklar ve kültürleri bir devlet kurgusu etrafında birleştirmek yerine, devlet kurgusunu farklılıklara göre yeniden dönüştürmek (Topçuoğlu, 1995:109-100) daha doğru olacaktır. Çünkü Türkiye'de tek kimlik politikası bugüne kadar tutmamıştır, PKK, Alevi ve Kürt sorunu bu durumun en bariz sonuçlarıdır. Bunun tek çözümü ise yeni Anayasa'dır.

⁸ Avrupa Birliği'nin referansına önem vermekle kastımız Guibernau'un şu ifadesidir: "Avrupa Birliği'nin gelecekte nasıl bir karar alacağına henüz karar verilmemiştir ve devletsiz ulusların ilerideki rolleri de tamamen buna dayanmaktadır" (Guibernau, 2010: 115).

olursa olsun Türkiye’de BDP/HDP’ye oy veren Kürtlerin BDP/HDP ile birlikte benimseyeceği görüş Öcalan’ın görüşü olacaktır. Uzun bir alıntı yaparsak Öcalan’ın görüşü Mesut Yeğen tarafından şöyle özetlenmiştir⁹: “Demokratik özerklik fikrinin ilk ve esas müellifi Abdullah Öcalan’dır. Fakat Öcalan’ın Demokratik Özerklik ile alakalı olarak farklı zamanlarda yaptığı açıklamalar birbirinden farklıdır ve belirsizliklerle doludur” (Yeğen, 2011). Bu açıdan bakıldığında Öcalan’ın ulusalcılık görüşünü, “aynı anda hem bir siyasal proje, hem bir haleti ruhiye hem de bir ideoloji¹⁰ olarak” (Yavuz, 2011: 17) kavramsallaştırabiliriz.

Yeğen, Demokratik Özerklik ile alakalı ifadelerinden sonra bu konudaki en net açıklamayı BDP/HDP’nin yaptığı söyler ve şöyle devam eder: “Demokratik özerklik önerisine dair en derli toplu ve en berrak metin BDP/HDP tarafından ‘Türkiye’nin Demokratikleşmesi ve Kürt Sorununa Dair Siyasi Tutum Belgesi¹¹’ başlığı altında yayımlanmıştır. BDP/HDP metni, hem ölçek (neresi, kimler özerk olacak) hem içerik (hangi yetkiler özerk idarelere/idareye devredilecek), hem de hukuki statü meselelerinde çok net görünüyor. BDP/HDP’nin tutum belgesi, demokratik özerkliğin merkez birimi olarak vilayet ya da Kürdistan’ı değil, idari-coğrafi mülahazalarla oluşturulmuş bölgeleri önermektedir. Buna göre, Türkiye’de 20-25 bölge oluşturulmalı, bu bölgeler kendi meclisleri ve bu meclislerin oluşturacağı hükümetler eliyle yönetilmelidir. BDP/HDP metni bölgesel meclislere devredilecek yetkiler konusunda da berraktır: Bölgesel meclisler, eğitim, sağlık, kültür, sosyal hizmetler, tarım, denizcilik, sanayi, imar, çevre, turizm, telekomünikasyon, sosyal güvenlik, kadın, gençlik, spor ve diğer hizmet alanlarından sorumlu olacak, buna karşın, dışişleri, maliye ve savunma hizmetleri merkezi hükümet tarafından, emniyet ve adalet hizmetleri ise merkezi hükümet ve bölge meclisleri tarafından ortak yürütülecektir” (Yeğen, 2011).

Gerçekten de Öcalan’ın bu konudaki tanımlamaları birbirinden farklıdır ve özerkliğin demokratik halinin nasıl olacağı açık değildir. Bu açıdan Yeğen’in belirttiklerini göz önüne alırsak Demokratik Özerkliği Öcalan üstünden okumanın gerekliliği anlaşılacaktır, lakin bu okuma Öcalan’ın bu görüşünü daha da sadeleştirilenlerin dilinden olmak zorundadır. M. Sabri Yakut, bir makalesinde bu karmaşıklığı şöyle ifade etmiştir: “Devlet olmayan toplum modelinin en demokratik ve kolektif katılım sistemi demokratik ulustur. Canlı toplumsal doğa formu olan ulus gelişimi devletçi-iktidarcı olmak mecburiyetinde değildir. Demokratik uluslaşmanın yolu toplumun yeniden doğallaşması ya da canlı doğanın toplumsallaşması olarak görülebilir. Özgür eşit ve demokratik toplum inşası ancak bu yolla sağlanabilir. Çünkü ulus-devlet

⁹ Metnin geniş hali şöyledir: “Demokratik özerklik fikrinin ilk ve esas müellifi Abdullah Öcalan’dır. Fakat Öcalan 2007’de demokratik özerkliği “hem Kürt toplumunun iç geriliklerine karşı iç demokratikleşmeyi sağlayacak, hem de Kürtlerin dışarıya karşı duruşunu ifade edecek”, “devlet karşıtlığı içermeyen”, “devlet kurmayı hedeflemeyen”, “mevcut sınırlar ve devlet yapıları içinde Kürtlerin özgürlüğünü temsil eden”, “sınırlarla problemi olmayan”, “yerelin kendini devlet içinde ifade etmesi anlamına gelen”, “devletin kurumları yanında Kürtlerin bir nevi kendi taleplerini karşıladığı bir yapı” olarak tanımladı. Öcalan 2010 başlarında, demokratik özerkliği ‘etnisiteye dayanmayan’; ‘Kürdistan’a sınırlı olmayan’; ‘demokratik bir ulus fikriyle paralel olarak işleyecek’; ‘merkeziyetçi idari mantığı yerinden yönetim mantığıyla ikame edecek’; ‘temsili demokrasinin yanına, katılımcı demokrasiyi ekleyecek’; ‘halkın, etnisite, din, cinsiyet, sınıf vb. birçok temelde örgütlenerek hukukun biçimlenmesine katılımını mümkün kılacak’ bir özyönetim durumu olarak tanımladı. Daha yakın bir tarihte, Ağustos 2010’da yayımlanan görüşme notları ise demokratik özerklik önerisinin mevcut belirsizliklerini gidermek yerine arttırdı. Öcalan bu görüşmede, demokratik özerkliğin altı temel unsurunun olacağını söyledi: Yerel meclis ve yerel hükümet; anayasal statü; yerel ve özerk ekonomi; Kürtçe eğitim; öz güvenlik ve diplomasi. Bu haliyle, 2010 Ağustos görüşme notları demokratik özerkliğin hem ölçğine, hem içeriğine, hem de hukukuna dair yeni, maksimalist ve demokratik özerklik fikrinin halihazırdaki belirsizliğini pekiştiren önerilerle doluydu. 2010 Ağustosuyla beraber demokratik özerklik ölçek itibarıyla Türkiye’den ziyade Kürdistan’a, içerik itibarıyla konfederalizme, hukuki olarak da anayasada net bir biçimde ifade edilmiş bir statüye denk düşen yeni bir idari duruma işaret ediyordu. Demokratik Toplum Kongresinin 18-19 Aralık 2010 tarihlerinde gerçekleştirilen toplantısında tartışmaya açılan “Demokratik Özerk Kürdistan Modeli Taslağı” başlıklı metinse, Kürt siyasetinin demokratik özerklik adı altında ne talep ettiğini daha da anlaşılmasız kıldı. Öcalan önerilerine hâkim belirsizlikleri aynen benimseyen DTK metni, demokratik özerkliği Öcalan’ın Ağustos 2010’da ortaya attığı altı unsuru yeniden ekleyerek tanımladı. Buna göre, demokratik özerklik “Kürdistan toplumunu siyasal, hukuki, öz savunma, sosyal, ekonomik, kültürel, ekoloji ve diplomasi şeklindeki sekiz boyutta örgütleyerek siyasi irade yapıp, demokratik özerk Kürdistan inşasını hedeflemektedir.” Demokratik özerklik önerisine dair en derli toplu ve en berrak metin BDP/HDP tarafından “Türkiye’nin Demokratikleşmesi ve Kürt Sorununa Dair Siyasi Tutum Belgesi” başlığı altında yayımlandı. BDP/HDP metni, hem ölçek [neresi, kimler özerk olacak?] hem içerik (hangi yetkiler özerk idarelere/idareye devredilecek), hem de hukuki statü meselelerinde çok net görünüyor. BDP/HDP’nin tutum belgesi, demokratik özerkliğin merkez birimi olarak vilayet ya da Kürdistan’ı değil, idari-coğrafi mülahazalarla oluşturulmuş bölgeleri öneriyor. Buna göre, Türkiye’de 20-25 bölge oluşturulmalı, bu bölgeler kendi meclisleri ve bu meclislerin oluşturacağı hükümetler eliyle yönetilmelidir. BDP/HDP metni bölgesel meclislere devredilecek yetkiler konusunda da berraktır: Bölgesel meclisler, eğitim, sağlık, kültür, sosyal hizmetler, tarım, denizcilik, sanayi, imar, çevre, turizm, telekomünikasyon, sosyal güvenlik, kadın, gençlik, spor ve diğer hizmet alanlarından sorumlu olacak, buna karşın, dışişleri, maliye ve savunma hizmetleri merkezi hükümet tarafından, emniyet ve adalet hizmetleri ise merkezi hükümet ve bölge meclisleri tarafından ortak yürütülecektir” (Yeğen, 2011).

¹⁰ Burada ideolojinin on altı tanımını yapan Eagleton karşımıza çıkmaktadır (Eagleton, 2011: 18). Mardin ise ideoloji kavramının üç çağrışım yarattığını söylemektedir, ilki ideolojilerin gerçeği maskeleyiğidir; ikincisi bu maskeleyiği ortadan kaldıracak bir yöntemin var olduğunu ve üçüncüsü ise düşünürlerin fikirlerinin ideoloji kavramının soyutluluğunu üzerlerinde taşımasıdır (Mardin, 2003: 24). Öcalan’ın buradaki ideolojik kurgusu, hem bu üç çağrışım hem de on altı tanıma da dahil olmaktadır. İşte bu yüzden de biraz haleti ruhiye olarak anlaşılabilir.

¹¹ BDP/HDP tarafından yayımlanan bu bildiriye şu ifadeler yer veriliyordu: “Kongremiz, Ülke bütünlüğü içinde halkın yerelde söz ve karar sahibi olmasını sağlayacak ve tüm farklılıkların kendini özgürce ifade edebileceği düzeyde özerklik kazanması temeline dayanan modelin çağdaş anlatımını “demokratik özerklik” biçiminde tanımlamaktadır. Demokratik öz yönetim anlamına gelen demokratik özerklik, Demokratik Cumhuriyet’in özüne uygun niteliklerinin pekiştirilmesidir. (BDP/HDP/DTP, 2008:12). Ayrıca bkz: <https://docs.google.com/file/d/0B4HO5r4WOpdzVW9ZcW50N21DUke/edit?pli=1>, erişim: 10.07.2013, s, 111.

toplumu canlı doğadan koparmış ve ahlaki-politik değerlerinden uzaklaştırmıştır. Özgür toplumun canlı doğayla yeniden buluşması artık zorunludur. Özgüce yaşanabilir, çok dilli ve çok kültürlü toplum modeli ancak demokratik ulus formunda vücut bulabilir. Bu yüzden demokratik ulusa farklılık içinde birlik hali kazanabilmesi demokratik ulus inşasını gerekli kılmaktadır” (Yakut, 2011: 164-165). Yeğen’in bahsettiği bu ahlaki değerden uzaklaşma bir toplumun ahlaki olarak bazı sorunlarla karşılaşmasına sebep olabilir. Böylece bağlılığı, dayanışmayı ve işlevsel verimliliği korumak için gereken örgütlü sistemlerin sayısı, hacmi ve karmaşıklığı da artar (Sıddıki, 1991: 42). İşte özerklik adı altındaki bütün yapılanmaların temel nedeni de bu olabilir. Aktoprak ise bu yapılanmayı merkez-çevre ilişkisi açısından ele almıştır, ona göre burada iki esas vardır; karşılıklılık ve özerklik. Karşılıklılık politik ve ekonomiktir. Özerk yapı da ise merkezi iktidar devasa bütçeler harcamadan ve devasa bir örgüt kurmadan çevreye hükmetme olanağına kavuşmaktadır (Aktoprak, 2010: 36-37).

Bu anlamda ulus-devlet yerine tanımlanacak demokratik ulus yarı özerk¹² yarı federal bir yapılanmayı içermektedir. Özerk yapı genel mahiyette yerel yönetimlerin güçlendirilmesi, Belediyenin güçlenmesi ve katılımcı demokrasi (Supek, 2008: 562-564) ile ilgiliyen (İnaç-Ural, 2007) federal yapı daha çok tüm ülkeyi kucaklayan merkezi bir hükümet ile bütünü oluşturan eyaletler için özerk bölgesel hükümetler olmasını ön örgen bir siyasal sistem (Marshall, 2005: 237) yaklaşımını taşımaktadır. Demek ki özerk yapı, federal yapının içinde yer alan mekanizmaları oluşturmaktadır ve federal yapı kapsayıcıdır. Bu bağlamda, Demokratik Özerklik projesinin, iki ulusa dayalı federasyon modeli ile bireysel-kültürel haklar projesi arasında orta yol bir çözüm sunan (Çiçek, 2011: 14) ve demokratik ulus teorisinin siyasal yönetim şekli (Ziriğ, 2014: 76) olarak açıklanabilir. BDP/HDP’nin, özerklik ya da Demokratik Ulus’taki temel vurgusu yukarıda belirttiklerimiz ile birlikte Kürtçe ve dil hakları meselesini de Demokratik Özerklik kapsamında ele alarak, oluşturulacak olan bölgelerde, Türkçe resmi dil olmakla birlikte, diğer dillerin de kamusal alanda ve eğitim dili olarak kullanılabilmesine olanak tanıyacak anayasal düzenlemelerin yapılması gerektiği (Çiçek, 2011: 1-2); siyasi yönetimin tabandan başlayarak köy komünleri, kasaba, ilçe mahalle meclisleri kent meclisleri biçiminde demokratik konfederal temelde örgütlenmesini yaparak üstte Kürdistan Toplum Kongresi, Demokratik Türkiye Cumhuriyeti parlamentosuna kendi temsilcilerini göndererek ortak vatan politikalarına dahil olur.

Demokratik özerklik ile asıl karar yetkisi köy, mahalle, şehir meclisi ve delegelerindir görüşü (Karataş, 2011: 367) savunulmaktadır¹³. Zaten BDP/HDP’nin Anayasa Taslağında da bu durumu güçlendiren şu ifadeler mevcuttur: “ Biz Türkiye Halkı; Bütün bireylerin ve halkların, evrensel insan hak ve özgürlüklerine sahip olduğu inancını taşıyoruz. Irk, dil, din, mezhep, cinsiyet, cinsel yönelim, etnik köken ve benzeri hiçbir ayırım yapmaksızın herkesin eşit olduğunu kabul ediyoruz. Türkiye’de yaşayan tüm farklı kimlikler, kültürler, diller ve inançlar bu anayasanın güvencesi altındadır. Farklılıklarımızı, toplumsal bütünlüğümüzün harcı olarak görüyoruz. Bütün eylemlerinde adaleti gözetmesini ve her durumda insanların hak ve özgürlüklerini güvence altına almasını devletin temel görevi sayıyoruz. Ebedi barış idealini taşıyan bireyler ve topluluklar olarak meşru müdafaa halleri dışında savaşı ve başka halkların özgürlüğüne karşı güç kullanmayı reddediyoruz. İnsan onurunu, hukukun üstünlüğünü, özgürlüğü ve eşitliği esas alan, doğanın dengesini koruyarak doğayla uyumlu bir birlikteliği gözetken ve herkesin mutlu bir şekilde yaşamasını hedefleyen *demokratik bir düzen*¹⁴ kurmayı hedefliyoruz. Bu anayasayı¹⁵ da bu değerlere bağlılığımızın ve birlikte yaşama irademizin bir berati olarak kabul ve teyit ediyoruz. (1)Devletin resmi dili, Türkçedir. Tüm vatandaşların resmi dili öğrenme görevi ve hakkı vardır. Türkiye halkının kullandığı diğer ana diller bölge meclislerinin kararıyla ikinci resmi dil olarak kullanılabilir. (2) Herkes, özel yaşamında ve kamusal makamlarla olan ilişkilerinde resmi dilin yanı sıra kendi anadilini kullanma hakkına sahiptir. (3) Devlet, ülkenin ortak kültürel mirasını oluşturan bütün dillere saygı duymak, dilleri korumak, dillerin kullanılmasını ve gelişmesini sağlamakla yükümlüdür”¹⁶.

¹² Türkiye, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartını 1988’de imzalamıştır. Bu şarta Anayasa ile tanınmış, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkânı anlamını taşımaktadır. Bu hak, doğrudan, eşit ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilmiş üyelerden oluşan ve kendilerine karşı sorumlu yürütme organlarına sahip olabilen meclisler veya kurul toplantıları tarafından kullanılacaktır. Bkz: <http://www.nilufer.bel.tr/i/pdf/7.pdf>, erişim: 16.07.2013.

¹³ BDP/HDP’nin bu anlayışı biraz da Katalonya sistemine doğru bir gidişin işaretlerini vermektedir. 1979’dan beri özerk olan Katalonya çoğulcu bir kimliğe sahiptir ve Katalonya için AB, BDP/HDP’de olduğu gibi oldukça önemlidir. Çünkü demokratik adımlarda en büyük destek AB’den alınmaktadır. Katalonya’nın, İspanya’nın AB’ye katılımıyla birlikte yeni İspanya’ya uyum süreci de bu zamanlama ile birlikte okunmalıdır. Ayrıntılı bilgi için bkz: (Aktoprak, 2011: 21-45).

¹⁴ Vurgu bana ait, demokratik düzenin asıl anlamı aslında Öcalan’ın dillendirdiği Demokratik Ulus’tur.

¹⁵ Yeni bir anayasa ihtiyacını meclis konuşmasında Sırrı Sakık tepki dolu sözlerle şöyle dile getirmiştir: “sizin yüzünüzden Kürdistan bir dağlara alanlara çıktık.. kandan kanunlar bunsu sebep oldu, bu yüzden yeni anayasa istiyor ve bu anayasaya saygı duymuyoruz”. Bkz: http://www.youtube.com/watch?v=lvym5_UINho, erişim: 10.01.2014.

¹⁶ Bkz: <http://BDP/HDPblog.wordpress.com/2013/06/05/baris-ve-demokrasi-partisi-anayasa-onerisi/>, 05.06.2013.

Böylece Demokratik Ulusun, Kürt Milliyetçiliği¹⁷ adına söylemi milliyetçiliğin ilk çıktığı dönemde sahip olduğu birleştirici niteliğine bir de ayrıştırıcı nitelik eklemiştir. Çünkü ilk dönem milliyetçiliğinde dil ayrımcı değil kapsayıcıdır (Aktoprak, 2010: 46). Fakat özellikle 1970'lerden sonra dil kapsayıcılıkla birlikte ayrıştırıcı özelliğini de kazanmıştır. Bu anlamda Kürt Milliyetçiliği'nin dil vurgusunun iki yönlü olduğu söylenebilir. Kürt milliyetçiliğiyle alakalı tanımlamalarla birlikte Öcalan, özellikle Bookchin'in çalışmalarından (Bookchin, 2013; Bookchin, 2013a; Bookchin, 2013c) faydalanarak, demokratik ulustan uzun uzadıya bahsetmeye devam eder ve onu, ulus-devletten ayırır. Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü adlı çalışmasında Demokratik Ulus'un nasıl dokuz adımda kurulacağını da adım adım anlatır.

4. Öcalan'ın Bookchin Kaynaklı Teorileri

Öcalan'a göre, "Demokratik özerklik çözümü iki yolla uygulanabilir: Birinci yol ulus-devletlerle uzlaşmayı esas alır. Somut ifadesini demokratik anayasal çözümde bulur. Demokratik özerkliğin ikinci çözüm yolu, ulus-devletlerle uzlaşmaya dayalı olmayan, kendi projesini tek taraflı pratikleştirme yoludur" (Öcalan, 2012b: 361-362). Öcalan'a göre örgütlenme en önemli adımlardan biridir, çünkü toplum, sömürgeci Türk sistemi tarafından tepeden turnağa kadar örgütsüzleştirilmiştir (Öcalan, 1983: 11-13) ve böylesi bir örgütlenme Türkiye Cumhuriyeti'nin ürünü olmuştur (Tezcür, 2009: 5); zaten Kürt meselesi Öcalan'a göre bir "sömürgecilik meselesidir" (Öcalan, 1995:44). Bu açıklamalarında sonra Öcalan'ın, Demokratik Ulus ve Demokratik Özerkliği adım adım anlattığı başlıklar şöyledir. *Demokratik Ulusta Özgür Birey-Yurttaş¹⁸ ve Demokratik Komün Yaşamı* başlığının ardından ifadeleri şunlar olur: "Demokratik ulus olmanın ilk koşulu bireyin özgür olması ve bu özgürlüğünü bağlı olduğu komün veya toplulukla birlikte demokratik politika temelinde gerçekleştirmesidir. KCK¹⁹ üyeliğini demokratik ulusun özgür birey-yurttaşı olarak tanımlamak

¹⁷ Kürt milliyetçiliği ile alakalı BDP/HDP Muş Milletvekili Sırrı Sakık ile yaptığımız mülakatta Sayın Sakık şunları ifade etmişti: "Size söylediklerimi Meclis Genel kurulunda da söylüyorum. Biz Kürt milliyetçiliği yapmıyoruz ama kimliğimizin reddedilmesi bize kimlik siyasetini yapmaktan başka çare bırakmıyor. Biz Kürdüz, kendimizi daha nasıl anlatalım". Ankara. 19.06.2014. Kürt Milliyetçiliği kuramlarına eleştirel bir bakış için bkz: (Ökem, 2006: 69-136).

¹⁸ Touraine'ye göre yurttaşlık iki türdür, ilki siyasal erkin yanında olan ortak bilince sahip olan yurttaşlıktır, diğeri ise erklere karşı çıkan insan olarak bireyin hakkını öne süren yaklaşımdır (Touraine, 2002: 267). Öcalan'ın buradaki vurgusu büyük ihtimalle Touraine'nin ikinci tanımına olacaktır.

¹⁹ KCK Anayasası'nın 11. Maddesinde KCK ile alakalı olarak şu açıklama yapılmıştır: "Koma Civakên Kurdistan (Kürdistan Toplular Topluluğu- Kürdistan Demokratik Toplum Konfederalizmi) kurucusu ve Önderi, Abdullah Öcalan'dır. Ekolojiye ve cinsiyet özgürlüğüne dayalı demokrasinin felsefik, teorik ve stratejik kuramcısıdır. Her alanda bütün halkı temsil eden önderlik kurumudur. Kürdistan Halkının özgür ve demokratik yaşamına ilişkin temel politikaları gözetir ve temel konulardaki en son karar merciidir. Kongra-Gel Genel Kurul kararlarının demokratik, ekolojik ve cinsiyet özgürlüğüne devrim çizgisine uygunluğunu gözetir. Yürütme Konseyi Başkanını görevlendirir. Temel konulara ilişkin Yürütme Konseyi kararlarını onaylar" Bkz: http://www.ankarastrateji.org/_files/11102011152912-YLB6Z.pdf, erişim: 17.06.2010. Ama KCK'nın bu açıklaması daha çok Bookchin'le ilişkilidir, Bookchin'in Ekolojik Toplumu'nu anlamadan KCK'nın anlaşılması mümkün değildir. Murray Bookchin, tarihte yaşanan ve günümüzde de devam eden bütün kötülüklerin 'hijerarşi' ve 'tahakküm' den kaynaklandığına inanmaktadır. Ona göre bu kötülük, anti-hijerarşik ve anti-tahakkümcü duyarlılığa sahip ekolojik bir toplumun yaratılmasıyla sona erdirilebilir. Murray Bookchin için Ekoloji, "Toplumsal Ekoloji"yi ifade etmektedir. Toplumsal ekolojinin gerekliliğini o, şöyle ifade etmektedir: "Ekoloji, benim açımdan, hep toplumsal ekoloji oldu: Yani doğa üzerinde tahakküm kavramının, insanın insan üzerinde, gerçekten erkeğin kadın, yaşlıların gençler, bir etnik grubun diğeri, devletin toplum, bürokrasinin birey, bir sınıfın diğer sınıflar ve sömürgeci güçlerin sömürge halklar üzerindeki tahakkümünden kaynaklandığına inanıyorum. Benim düşünceme göre, toplumsal ekoloji, özgürlük anlayışını sadece fabrikada değil, aile içinde de, sadece ekonomide değil, pişirmede de, sadece maddi yaşam koşullarında değil, tinsel koşullarda da sürdürmelidir. Toplumdaki en moleküler ilişkileri, özellikle kadın ve erkek, yetişkinler ve çocuklar, beyazlar ve diğer etnik gruplar, heteroseksüeller ve eşcinseller (bu liste uzatılabilir) arasındaki ilişkileri değiştirmedikçe, toplum en sosyalist anlamda sınıfsız ve sömürsüz hâle gelse de, tahakküm varlığını sürdürecektir. (...) Hijerarşi var olduğu sürece, tahakküm, insanları bir elitler sistemi etrafında örgütlediği sürece, doğaya hükmetme projesi de devam edecek ve gezegenimizi kaçınılmaz bir yok oluşa götürecektir. Ekolojik hareket, ancak toplumsal değişim yolunda anti-hijerarşik ve anti-tahakkümcü bir duyarlılık, yapılanma ve stratejiyi bilinçli olarak geliştirdiği takdirde, gerçekten ekolojik bir toplum amacıyla insan ve doğa arasında yeni bir denge arayışından doğan kendi kimliğini koruyabilir" (Bookchin, 2013:105-106). Murray Bookchin'in "Toplumsal Ekoloji" felsefesini anlatırken kitaplarında, makalelerinde ve röportajlarında kullandığı bütün kavramlar, KCK anayasasının dilini oluşturmuştur. "Abdullah Öcalan'ın felsefik-ideolojik çizgisi olarak ona mal edilen Murray Bookchin'in görüşleri çerçevesinde, bu anayasada kullanılan ve sürekli tekrar edilen belli başlı kavramlar şunlardır: "Ekolojik yaşam, ekolojik bilinç, ekolojiye dayalı demokratik örgütlülük, demokratik ekolojik toplumu kurma, herkesin bir eko topluluk içinde ve ekolojik dengeye uygun yaşama özgürlüğü, herkesin doğal zenginlik ve kaynakları ekolojik ilke temelinde kullanma hakkı, birey ve toplumun doğayla oluşan dengesizliğini giderme, toplum içi baskı ve sömürden kaynaklanan doğa üzerindeki egemenlik ve sömürüyü ortadan kaldırma, devletçi-geleneksel yönetim anlayışlarına karşı mücadele, aile kurumunu sorgulama, cinsiyet özgürlüğü, gericilikle mücadele, toplumsal cinsiyetçi, hijerarşik, sınıfsal ve geri geleneksel anlayış ve yapılarla mücadele etme, sömürsüz, baskısız, adil bir küresel sistem yaratma, metalaşma ve kara dayalı ekonomiden kullanım değerine ve paylaşımaya dayalı komünal ekonomiye geçişi sağlama, kullanım değeri ve demokratik paylaşımaya dayalı üretim ve mülkiyet hakkına sahip olma, herkesin yetenek ve yetkinleşme düzeyine göre toplumsal üretime katılması, üretimin ve mülkiyetin meclis yerleşim yerlerine bağlı olması, her yerleşim yerinin kendi örgütlülüğüyle temel gereksinimlerini karşılaması, kazanımların korunması, meşru savunma çizgisi doğrultusunda halkın savunma bilincinin ve örgütlülüğünün geliştirilmesi, doğrudan demokrasi, halk meclisi, demokratik toplumcu konfederalizm, sömürsüz, baskısız, adil bir küresel sistem yaratma..." (Tavukçu, 2011). KCK'nın Anayasası'nda yer alan belediye ve köy ifadelerinin de yine Bookchin'den alındığını David Vanekle yaptığı şu söyleşi de görebiliyoruz:

"DV: Yaklaşımınızı anarşist geleneğin olarak adlandırdınız. Bu kavramla ne demek istiyorsunuz?

MB: Bugün, dediğim üzere anarşist geleneğin olduğu kadar Marks'ın en iyi [unsurlarını] içeren, liberter ideolojiyi ifade eden komünalizm kelimesini tercih ediyorum. Günümüzde ne anarşizmin, ne de Marksizmin tek başına yeterli olduğunu düşünüyorum: ikisinde de büyük bir kısım artık bugünün dünyasına uygulanamaz. Marks'ın ekonomizminin, ve anarşizm içindeki bazen gizli, bazense açık olan bireysellikten ötesine geçmeliyiz. Marks'ın, Proudhon'un ve Bakunin'in fikirleri 19. yüzyılda ortaya çıkmıştı. Biz artık günümüz için sol liberter bir ideolojiye ihtiyaç duyuyoruz, [yoksa] Rus ya da İspanyol Devrimi günleri için değil. En önemli sorun, insanların güç kazanacağı [erke sahip olacağı] bir şekilde

da mümkündür. Dolayısıyla KCK üyeliğine demokratik ulus yurttaşlığı kimliğini atfetmek daha uygun bir tanımlama olacaktır” (Öcalan, 2012b: 362-363). Normalde Öcalan’ın ulus inşa etmeyle ilgili somut ayrıntılar konusundaki belirsizliği dikkat çekicidir bu yüzden PKK (ve KCK²⁰) ile alakalı olarak dile getirdiği söylemler siyasal yaşam modelinin taslaklarını ortaya koymak için iyi ipuçlarıdır (White, 2012: 310).

KCK’yı kurucu aktör olarak tanımlayan Öcalan ikinci adım olan *Demokratik Ulusta Politik Yaşam ve Demokratik Özerklik* başlığından sonra yine Bookchin’den (Bookchin, 2013a; Bookchin, 2013c) esinlenerek KCK için ise şu açıklamaları yapar: “Demokratik ulus inşasında omurga rolü oynayan KCK, demokratik özerkliğin karşılığı olarak da çevrilebilir. Ulus-devletle karıştırılması bilinçli bir saptırmadır. KCK ilkede ulus-devletçiliği kendi çözüm aracı olmaktan çıkarmıştır. Ulus-devletçiliğin ne ilk ne de son aşamasıdır. Birbirinden nitelik olarak farklı otorite kavramlarıdır. KCK’nin karar organı olarak KONGRA-GEL, Halk Meclisi anlamındadır. Önemini halkın kendini öz karar sahibi kılmasından almaktadır. Halk

toplumun yapısını değiştirmek. Bunu yapmanın en iyi yeri ise, yüz yüze demokrasi yaratma fırsatına sahip olduğumuz belediyelerdir --şehir, kasaba ve köy. Yerel hükümetleri, insanların yaşadıkları ekonomi ve toplum hakkında tartışabilecekleri ve kararlar alabilecekleri halk meclislerine dönüştürebiliriz. Bir komşu şehir ya da kasabada iktidara girilsek [erki elde edebilirsek]; bütün meclisleri konfedere hale getirilebilir, ve sonra da bu kasaba ve şehirleri halk hükümetine konfedere hale getirebiliriz --(sınıf yönetimi ve sömürünün bir aracı olan) devlet değil, halkın erke sahip olduğu bir hükümet. İşte bu pratik anlamda benim komünalizm diye adlandırdığım [seydir]. Bu, "halkın" gıda kooperatifi, garajı, matbaası gibi ufak başlangıç kabilinden projelere atfen söylenen --ki bunlar parçalanmasalar veya diğer girişimlerin [şirketlerin] rekabetine yenilmeseler dahi sıklıkla kapitalistleşen projelerdir-- ile karıştırılmamalıdır. İnsanlar bu çeşit bir yüz yüze demokratik topluma asla kendiliklerinden başaramayacaklardır. Bunun için mücadele edecek ciddi ve dirayetli bir hareket gereklidir. Ve bu hareketi oluşturmak için, radikal solcular --tabandan kontrol edilen ve böylece de başka bir Bolşevik Parti yaratmayacağımız-- bir örgüt geliştirmelidir. Bu yerel temelde ağır ağır biçimlendirilmeli, konfederal şekilde örgütlenmeli ve halk meclisleri ile beraber mevcut güce, [yani] devlet ve sınıf yönetimine karşı bir muhalefet oluşturmalıdır. Ben bu yaklaşımı liberter belediyeçilik olarak adlandırıyorum.

DV: Bazı eleştirmenler, sizin büyüğe daha alt seviyede, [yani] belediyelerde olup bitenlerle ilgilendiğinizi; ve farklı belediyelerin daha yüksek bir yapıya, mesela konfederasyonlara nasıl birleştirileceği hakkında pek bir şey söylemediğinizi belirtiyorlar.

MB: Bu kesinlikle doğru değil --halk meclislerini konfedere hale getirme amacı liberter belediyeçiliğin temelidir. Bu konudaki yazılarımın hepsi bir konfederasyon çağrısı içerir. Yerel konfederasyonlardan bölgesel konfederasyonlar, ve sonra da ulusal ve kıtasal konfederasyonlar ortaya çıkmalıdır. Ama güç her zaman halk meclislerinde olmalıdır, ve nihai kararlar her zaman aşağıdan, yani halkın meclislerinden gelmelidir. Belediyeler yüzeyi gerçek politik hayatın arenasını meydana getirirler; ama hiç bir belediye "özerk" olamaz. Özerklik bir efsanedir --bunu başaramazsınız, çünkü her bir insan tüm diğerlerine bağlıdır, ve her bir belediye tüm diğerlerine bağlıdır. Nasıl ki bireysel egomuz, Max Stirner'in öne sürdüğü şekilde apansızın veya bir yolla kendiliğinden oluşmayıp, büyük ölçüde kültürel olarak şekillenmişse; biz hepimiz de bir diğerine bağlıyız. [Ama] aynı zamanda devlete tam bağımlılık [şeklindeki] kusurlu totaliter sansını da kabul etmiyorum. Ben meclislerde kendilerini yöneten insanlar arasındaki karşılıklı bağımlılık taraftarım” (Vanek, 2001). Yine Tavukçu’ya göre: “Bookchin’in kastettiği belediyeler, hali hazırda belediyeler değildir. Ulus-devletin hala üstün gördüğü bugünkü belediyeler, genellikle ulus-devletin ve kapitalizmin bir aracı olarak işlemektedir. Bookchin’in özgürlükçü belediyeçilik programına göre Komünalizm, kararlı bir şekilde devletçi belediye yapılarını ortadan kaldırmaya ve bunları özgürlükçü bir yönetim sisteminin kurumlarıyla yer değiştirmeye çalışır. Radikal bir şekilde kentlerin yönetici kurumlarını mahallelere, kasabalara ve köylere dayalı popüler demokratik meclislere dönüştürmeye çalışır. Bu popüler meclislerde, yurttaşlar --hem orta sınıflar hem çalışan sınıflar-- doğrudan demokrasi içinde politik kararları alarak ve insani, rasyonel bir toplum idealini yaşama geçirecek, toplum sorunlarını yüz-yüze ilişkiler temelinde ele alacaklardır. Murray Bookchin’e göre Komünalizm, politikayı en geniş, en özgürlükçü anlamında geriye kazanan ve belediyenin potansiyelini, aklı ve diyalogu geliştiren bir arena olarak gerçekleştirme çabasıdır. Bookchin’in kentlerin yönetici kurumlarını mahallelere, kasabalara ve köylere dayalı popüler demokratik meclislere (halk meclisleri) dönüştürme teklifi, örgütün şehir yapılanması için model olarak alınmıştır. KCK anayasasının yedinci bölümünde, köy ve sokak örgütlenmesinin “komün” temelinde yapılandırılması projesi KCK anayasasının 25’inci maddesinde aşağıdaki şekilde tarif edilmiştir: “Komün, söz konusu köy ya da sokaktaki halkın örgütlü duruşudur. Çeşitli çalışma ve iş sahalarında iş ve rol komünleri de örgütlenir. Doğrudan demokrasinin uygulanma biçimidir. Halk yaşamının ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel, sağlık, eğitsel, öz savunma alanlarına ilişkin temel kararların tüm halkın doğrudan katılımı ile alınmasını ifade eder. Köy veya sokak komünleri, halk yaşamının ihtiyaç duyduğu her an toplanarak gerekli kararları alır. Komün toplantılarını, seçilmiş başkan ve yardımcılardan oluşan başkanlık divanı düzenler. Komün işleyişi demokratik esaslar temelinde ve doğrudan demokrasi yöntemiyle gerçekleşir. Kararlarını, aleni ve komünün kurulduğu yerleşimdeki on altı yaşından büyük herkesin katılımı ile alır. Komün pratik görevlerinin yürütülmesini koordine edecek bir yönetim seçer ve faaliyetlerini denetler. Yerel yöneticiler bu yürütme kurulunda yer alırlar.” KCK anayasasının altıncı bölümünde, şehirleri yönetecek halk meclisleri “Özgür Toplum Meclisleri” olarak adlandırılmıştır. Bu, Bookchin “özgürlükçü belediyeçilik” için gerekli gördüğü meclistir. Bu meclisin üyeleri kasaba ya da mahallede seçimle belirlenen delegelerden, o alanda bulunan komünlerin ve sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinden ve belediye meclisinin demokratik üyelerinden oluşmaktadır. Her şehrin Özgür Toplum Meclisleri, kararlarını hayata geçirecek şehir, kasaba veya mahalle koordinasyonlarını seçer ve çalışmalarını denetlerler. KCK sisteminde Bookchin’in teklif ettiği örgütlenme modeli esas alınsa da, modelin işleyişi konusundaki fikirleri göz ardı edilmiştir. Murray Bookchin, gücün her zaman halk meclislerinde olması ve nihai kararların her zaman aşağıdan yani halkın meclislerinden gelmesi gerektiğini savunmuştur. Ancak KCK anayasasının 23’üncü maddesinde, Özgür Toplum Meclisleri kararlarının Kongra Gel ve Halk Meclisleri kararlarıyla uyumlu olmak zorunda olduğu açıklanmıştır. Yine KCK anayasasının 17’inci maddesinde, Halk Meclisinin kararlarının da Kongra Gel kararları ile çelişmeyeceği ifade edilmiştir. Yani KCK sistemi, Murray Bookchin’in reddettiği ve her türlü kötülüğün sebebi gördüğü hiyerarşi ve tahakkümden vazgeçmek niyetinde olmamıştır. 2005 yılında kurulan DTP, bu projeyi Türkiye ölçeğinde hayata geçirme iddiası ile ortaya çıkmıştır. Onun örgütlenmesinde en küçük üniteyi köy temsilcileri-köy komünleri oluşturur. Sistem köy meclisleri, mahalle ilçe meclisleri, kadın-gençlik meclisleri ile kent meclislerine dayanır. DTP genel merkezinin asıl işlevi, bu ağırlık-meclisleri koordine etmedir. Bilahare, kent meclisi ve sivil toplum örgütlerinin katılımıyla, Demokratik Toplum Kongresi (DTK) oluşturulmuştur. DTK’nın görevi, Kürt halkının güncel, toplumsal ve tarihsel sorunlarını, çözüm bekleyen özgürlük ve demokrasi sorunlarını ele alıp, çözüm üretmektir. DTK Daimi Meclisi, 2010 Aralık ayında yaptığı toplantısında, “Uluslararası insan hakları belgelerinin tanımladığı haklar ışığında ortak vatan anlayışı temelinde, toprak bütünlüğüne ve demokratik ulus perspektifi temelinde, Türkiye halklarının ulusal bütünlüğüne bağlı kalarak, Kürt halkı olarak Demokratik Özerklikimizi ilan ediyoruz” cümleleriyle, Kürt halkının demokratik özerkliğini ilan etmiştir. Bu çerçevede tabii ki yanıltıcıdır. Konfederalizm bahsinde zikredileceği üzere, Türkiye’deki Kürdistan toplumu KCK anayasasına göre, Irak, Suriye ve İran gibi bir Kürdistan “parçası”dır. DTK, bütün Kürt halkının (Türkiye, İran, Irak, Suriye ve diğer ülkelerdeki) temsilcisi olan “Kongra Gel: Kürdistan Halk Meclisi”nin alt birimidir. Asıl hedef, tek bir ulus kimliği altında bu parçaları konfedere etmektir (Tavukçu, 2011; ayrıca bkz: Akkaya-Jongerden, 2012: 188-192).

²⁰ Bu ifade bana ait.

Meclisi veya KONGRA-GEL demokratik bir organdır. Uluslaşmanın üst tabaka veya burjuva unsurların öncülüğünde gelişmesinin alternatifidir. KONGRA-GEL uluslaşmanın, halk sınıflarının, aydın tabakalarının öncülüğünde gelişmesini ifade eder. Burjuva parlamenter sistemden özde ayrılır. Egemen ulus-devletlerin baskısından ötürü seçim sistemini ve toplantı merkezini uygun koşullar altında düzenlemek durumundadır. KCK'nin Yürütme Konseyi, yoğunlaştırılmış, merkezileştirilmiş günlük yönetim piramidini ifade eder. Halk arasına dağılmış çalışma birimlerinin koordinasyonunu sağlar. Konseyin, devletlerin hükümet organlarıyla karıştırılması doğru değildir. KCK'nin halkın seçimine dayanan Genel Başkanlık Kurumu, demokratik ulusun en genel üst temsil düzeyini ifade eder. Tüm KCK birimlerinin arasındaki uyumu ve temel politikaların uygulanmasını gözetler, denetler. KCK'nin egemen ulus-devletlerle legalleşme sorunu vardır. Önceliği legal faaliyetlere vermesine karşın ulus-devletin bunu kabul etmemesi Kürdistan'da ikili bir otorite ve yönetime yol açar. Devlet yönetimiyle KCK yönetiminin aynı topraklarda ve toplumlarda geçerli kılınmaya çalışılması açık ki gerginliğe ve çatışmaya yol açacaktır. İlgili devletlere önerilen legalleşme, yasallaşma talepleri karşılıklı bulmaz, takip, tutuklama ve şiddete başvurulursa açık ki KCK de kendi otorite ve yönetimini tek taraflı olarak uygulamaktan geri kalmayacaktır. KCK'nin kendini tek taraflı olarak demokratik ulusun bütün boyutlarında uygulaması yeni bir dönemi başlatacaktır. Bu dönem PKK'nin kendini inşa ettiği dönemle devrimci halk savaşını geliştirmeye çalıştığı dönemden farklı olacaktır. Sadece parti ve savaş yönetimi söz konusu olmayacaktır. Yine PKK ve HPG çalışmaları ve savunma savaşları olmakla birlikte bu dönemde esas rolü demokratik ulusun tüm boyutlarında inşa edilmesi ve yönetilmesi söz konusu olacaktır. Açık ki bu dönemde yeni koşullar altında ulus-devlet kurum ve güçleriyle KCK'nin kurum ve güçleri arasında büyük rekabet, çekişme ve çatışmalar yaşanacaktır. Kent ve kırsal alanlarda farklı otorite ve yönetimler söz konusu olacaktır" (Öcalan, 2012b:364-366). Demokratik ulusun kurucu aktörü olan KCK ulus-devlet tezahüründeki başat kurumsal yapılardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır, tek fark -eğer uygulanabilirliği varsa- çoğulcu bir kimlik ile siyaset yapabilme artısıdır.

Üçüncü adım olan **Demokratik Ulus ve Sosyal Yaşam** başlığında ise alternatif bir modernite sunar. Öcalan'a göre: "Demokratik ulus özgür birey-yurttaşın gerçekleştiği alternatif modernitedir. Demokratik ulus toplumsal hiçleştirmeye karşı alternatif toplumdur; iktidar ve devlet toplumuna veya toplumsuzluğuna karşı demokratik toplumdur. Eşitsizliğin ve köleliğin her biçimiyle uygulandığı ve içselleştirildiği toplumsal tüketilişe karşı özgürce ve eşitçe var oluşturan toplumdur. Toplumsal yaşam açısından demokratik ulusu değerlendirdiğimizde, rahatlıkla bu tanım-lamalara varabiliriz. Demokratik ulus toplumu olmak sağlıklı toplum halinde yaşamının başta gelen koşuludur. Ulus-devletin tükettiği toplumu yeniden aslına iade eder. Sağlıklı toplum sağlıklı birey yetiştirir. Zihinsel ve ruhsal sağlığına kavuşan bireyin fiziki hastalıklara karşı direnci daha da artar ve hastalıklar azalır. Demokratik ulusun eğitim anlayışı toplumsallığı ve özgür birey-yurttaş hedef aldığından, bireyin toplumla ve toplumun bireyle gelişme diyalektiği yeniden kurulur. Bilimlerin toplumsallaştırıcı, özgürleştirici ve eşitleştirici rolü yeniden ortaya çıkar. Demokratik ulus, var oluşu hakkında doğru bilinç kazanmış toplumun ulusallığıdır" (Öcalan, 2012b: 368). Demokratik yaşam tarzında etkili olan kurum yine KCK'dır. Çünkü KCK, her ne kadar Öcalan tarafından demokratik bir yapı olarak kabul edilse de Foucault'cu söylemle toplumsal ilişkileri yeniden tanımlamaktadır (Güneş, 2013). Yine Öcalan'a göre "Kapitalist modernitenin imhanın eşğine getirdiği Kürt toplumunu demokratik ulusa dönüştürmenin omurgası rolünü oynayan KCK, özgür birey ve demokratik toplum yaşamının güvencesidir. Kürt birey ve toplumunun öz varlık bilincine ulaşmasının temel aracıdır. Toplumun ahlaki ve politik boyutunu geliştirerek, kendi gerçekliğinin bilincine varmasını sağlar. Çağımızda demokratik ulus, kendi var oluşunun bilincine varan ve bu bilinciyle kendini savunan toplumdur. Ulus-devletçilik kısılcında kültürel soykırıma tabi tutulan Kürt toplumu kendisine dayatılan bu imha ve inkâr rejimini ancak demokratik ulus olmakla aşabilir. Demokratik ulus, KCK ve özgür birey ayrılmaz bir bütündür (Öcalan, 2011:368).

Dördüncü adım olan **Demokratik Ulusta Özgür Eş Yaşam** başlığında ise özellikle kadın üzerinde durur ve bölümü şu cümleyle özetler: "Demokratik uluslaşma sürecinde kadın özgürleşmesi büyük önem taşır. Özgürleşen kadın özgürleşen toplumdur. Özgürleşen toplum ise demokratik ulustur (Öcalan, 2012b: 371).

Beşinci adım olan **Demokratik Ulus ve Ekonomik Özerklik** başlığında ise Öcalan kapitalizmin Kürtleri sömürsünden bahsedip devam eder: "Kürdistan ve Kürt toplumu dünyada belki de kapitalist modernitenin üç ana unsurunun ekonomik yaşamı üzerinde kültürel soykırıma kadar varan bir talan sistemini kurma, asgari ücretli kadınlar ve erkekleri büyük işsizler ordusuna dönüştürme eylemine tanık olunan en nadir örneklerden biridir (Öcalan, 2012b: 374). Öcalan'a göre ekonomik özerklik ve demokratik ulus arasında sıkı bir ilişki mevcuttur ve bu ilişki şöyledir: "Demokratik ulusun ekonomik sistemi sadece bu barbar uygulamaları dur-durmakla kalmaz, toplumun ekonomi üzerinde yeniden denetim kurmasını esas alır. Ekonomik özerklik ulus-devletle demokratik ulus arasında varılacak asgari uzlaşmadır; onun altındaki

bir uzlaşma veya çözüm teslimiyet ve 'yok ol' buyruğu anlamına gelir. Ekonomik özerkliği bağımsızlığa taşımak karşı bir ulus-devlet kurma anlamına gelir ki, bu da sonuçta kapitalist moderniteye teslim olmaktadır. Ekonomik özerklikten vazgeçmek ise, hâkim ulus-devlete teslimiyettir. Ekonomik özerkliğin içeriği ne özel kapitalizmi ne de devlet kapitalizmini esas alır. Demokrasinin ekonomiye yansımış biçimi olarak ekolojik endüstriyi ve komün ekonomisini esas alır. Endüstriye, kalkınmaya, teknolojiye, işletmelere ve mülkiyete biçilen sınır ekolojik ve demokratik toplum olma sınırındır. Ekonomik özerklikte ekolojiyi ve demokratik toplumu yadsayan endüstriye, teknolojiye, kalkınmaya, mülkiyete, köy-kent yerleşimciliğine yer yoktur. Ekonomi üzerinde kâr ve sermaye birikiminin gerçekleştiği bir alan olarak bırakılamaz. Ekonomik özerklik kâr ve sermaye birikiminin asgariye indiği bir modeldir. Pazarı, ticareti, ürün çeşitliliğini, rekabeti ve verimliliği reddetmemekle birlikte, üzerinde kâr ve sermaye birikiminin egemenliğini kabul etmez. Finans ve mali sistem ekonomik verimliliğe ve işleyişe hizmet ettiği oranda geçerli kılınır. Paradan para kazanmayı en zahmetsiz sömürü tipi olarak kabul eder ki, ekonomik özerklik sisteminde bu sömürü tipi kendi-ne yer bulamaz. Demokratik ulusun ekonomik özerkliği çalışmayı bir zahmet, bir angarya olarak değil, bir özgürleşme eylemi olarak değerlendirir. Çalışmak özgürlüktür ana ilkesidir (Öcalan, 2012b: 375-376). Söylemin tümüne bakıldığında esas hususun metalaşmaya karşı çıkış olduğu görülebilir. Bu metalaşma ise insanın metalaşmasıdır. Öcalan'a göre önemli olan insanlara rahatlığı salık verse de toplumsallığın rahatsız ediciliğini seçemeye bireyin kendisini zorlaması gerekmektedir. Kapitalizmin sonsuz rehavet sunması tam bir sistem tuzağı olarak algılanmalıdır. Neşe Özgen'in "Dayanışma Ekonomisi" olarak (Özgen, 2014: 42-49) tanımladığı Ekonomik özerkliğe gelince ise karşımıza özet bağlamında şu maddeler çıkmaktadır: Ekonomik özerklik; meta karşıtıdır; tekelleşme karşıtıdır; kâra dayanmaz; birikimi reddeder; ihtiyaçları karşılamaya odaklanır; ekoloji ilkesini hedef alır; ana kadın kültürünü öncü bilir; emeğin sömürü aracı olmasını reddeder; kom-komün-komünaliteyi esas alır; pazar olgusunu benimser; parayı ekonomik temel olgu olmaktan çıkarır; yaratıcı verimliliğini esas alır; ekonominin hegemonyaya dönüşmesini reddeder; insan yaşamıyla bağlantılı olan her şeye bütünlük ilkesine göre yaklaşır (Genç, 2014: 97). Bu başlık altında özellikle vurgulanan ekolojik vurgu söyleminde Öcalan, özellikle biyolojik olanın genleriyle oynanması üzerinde durur. Öcalan'a göre genleriyle oynanan toprak, suni döllenen ana gibidir. Sağlıksız bir suni döllenmeyle bir annenin sağlıklı olamayacağı gibi toprağı da genleriyle oynanmış tohumlarla döllemek sağlıklı olmayacaktır. Toprak bir üretim aracı ya da ilişkisi gibi değil insanların/insanlığın bir parçası olarak algılanmalıdır (Öcalan, 2014f: 8). Dolayısıyla demokratik özerk ekonominin inşası öncelikle zihniyetle başlatılacak bir süreçtir.

Altıncı adım olan *Demokratik Ulusun Hukuk Yapısı*'nda Öcalan hukuk çeşitliliğine vurgu yapar ve demokratik ulusun bir hukuk ulusu olmaması gerektiğini çünkü zaten demokrasi ulusunda hukuka başvurunun az olması gerektiğini ifade eder, böylece demokratik ulus eşit bölüşücü, adaletçi ve paylaşımcı rolünü kazanır (Öcalan, 2012b: 377-378). Yedinci adım olan *Demokratik Ulus Kültürü* başlığında ise demokratik ulusun tarihten bağımsız olamayacağını söyler. Kürtlerin ve Kürdistan'ın geçmişinde yaşadıklarını unutmaması gerektiğini, bundan ders çıkarması gerektiğini ve böylece geleceği görebileceğini ileri sürer (Öcalan, 2012b: 379-381).

Sekizinci adım olan *Demokratik Ulusun Öz Savunma Sistemi*'nde ise PKK'yı kurucu savunma sistemi olarak kabul eder²¹, bir emek hareketi olarak tanımlar (Öcalan, 2015: 6) ve buradan artık KCK'ya bir geçiş olması gerektiği üzerinde durur: "Bütün yoğunluğuyla sürdürülen bu sürece tepki olarak doğan PKK Hareketi, başlangıç itibarıyla esas olarak Kürt halkının öz savunma hareketidir. Önceleri ideolojik ve politik olarak yürütülen öz savunma hareketi kısa sürede karşılıklı şiddete dayanan bir öz savunma aşamasına geçti. Başlangıçta sadece kadro ve sempatanların varlığını savunmaya dayalı silahlı savunma 15 Ağustos 1984 Hamlesiyle halkı da kapsamına alarak genişledi. Halkın öz savunma savaşına dönüşen hareket tüm ilgili hegemonik güçlerin, özellikle NATO-Gladio güçlerinin planlı saldırılarına uğradı. Kürdistan'da kendi kaderi üzerin-de söz sahibi olacak Kürtlerin bölgedeki dengeyi alt üst etmelerinden çekinen tüm güçler bu saldırıların arkasında yer aldılar. Buna rağmen bu direnme savaşları dayatılan inkâr, imha ve asimilasyon politikalarına büyük darbe vurdu. Halkın kimliğine sahip çıkma ve özgür yaşama arzusunda ısrar etme tavrını kesinleştirdi. Ulus-devletlerin Kürt halkı üzerindeki eski tasfiyecî emelleri tümüyle sona ermemişse de, eskisi kadar iddiaları kalmamıştır. Kürt kimliğinin kabulü ve özerk yaşama saygı aşamasına gelinmiştir. Bu durum öz savunma savaşı açısından yeni bir durumdur. PKK bu yeni durumu KCK aracılığıyla

²¹ Öcalan'a göre PKK, "Kürt kişiliğinin" sembolünü ifade eder ve PKK, Öcalan'ın kişiliğinde vücut bulmuştur. Bijt Serok Apo sloganı, PKK'nın, Öcalan'ı anmak için kullandığı siyasi bir söylemdir ve Kürtlerin ezilmişlik hissini ancak Öcalan'ın kişiliğinin bir parçası olan PKK ile aşılacağı ifade edilmektedir (White, 2012: 201-209). PKK'ya ait diğer unsurlar da yine Öcalan'ın orada olmasıyla kutsallaşmaktadır. Hatta birçok Kürdün kendisine Peygamber olarak baktıklarını ifade etmiştir, çünkü Öcalan Kürt hareketinde ideal tiptir (White, 2012:202). Hatta White, Öcalan için şu değerlendirmeyi yapmıştır: "Öcalan'ın içinde bulunduğu zor durum, Şii İslam'daki Onikinci İmam'ın durumundan pek farklı değil: müthiş bir saygı görüyor ama gözlerden de uzak (White, 2012: 310).

değerlendirmeye çalışmıştır” (Öcalan, 2012b: 383). Öz savunmada temel amaç, bu bilinci toplumun tüm kesimlerine özellikle de gençlere ulaştırmaktır. Bunun gerçekleşmesi için ise öz savunmaya ilgi çekici örnekler verilmektedir. Yakın tarihte Che’den Mahirlere, denizlerden İbrahimplere ve Kürt mücadelesinde Hakilerden Kemallere, ali Çiçeklerden Ferhatlara kadar toplumsal öncülüğün ve savunmanın yapıldığı ifade edilmektedir (Şahin, 2014: 195).

Dokuzuncu adım olan *Demokratik Ulus Diplomasisi* bölümünde ise politika üzerinde oldukça yoğun bir şekilde analiz yapar çünkü Öcalan’a göre en önemli faaliyetlerden biri diplomasisi faaliyetidir. Öcalan’a göre: “Demokratik ulus geleneğiyle tekrar toplumlar arasında daha çok barış ve dayanışmanın, yaratıcı alışverişlerin aracına dönüşen diplomasisi esas olarak sorunların çözümüyle uğraşır. Demokratik ulus diplomasisi savaşların değil, barışın ve yararlı ilişkilerin aracıdır. Bilge insanların rol oynadığı ahlâki ve politik değeri yüksek bir misyonu ifade eder. Özellikle komşu halklar ve akraba toplulukları arasındaki dostane ilişkilerin, karşılıklı yarar getiren süreçlerin geliştirilmesi ve sürdürülmesinde önemli rol oynar. Ortak toplumsallıkların, daha üst seviyede toplum sentezlerinin inşa gücüdür” (Öcalan, 2011: 385). Öcalan, diplomasisi de parçalanmış Kürt ulusunun yeniden bir araya gelmesini ve bir ulusal kongre kurulmasını, bu kongrenin de çevresindeki toplumsal yapılarla siyasi ve kültürel etkileşime geçmesi gerektiğini ifade eder ve şunları ekler: “Demokratik ulus diplomasisi, öncelikle parçalanmış ve farklı çıkarlar etrafında bölünmüş Kürtler arasında ortak bir platform geliştirmek durumundadır. Kürtlerin en çok ve şiddetle ihtiyacını duydukları bu platform, diplomatik faaliyetlerin merkezine oturmak durumundadır. Diğer bütün diplomatik faaliyetler, özellikle her örgütün kendi başına ve çıkarına göre geliştirmek istediği diplomatik faaliyetler şimdiye kadar görüldüğü gibi faydadan çok zarar getirmiş, daha çok Kürtler arasındaki parçalanmaya, bölünmeye ve çatışmalara hizmet etmiştir. Dolayısıyla Kürtler arasında bütünsel bir diplomasiyi geliştirmek temel ulusal görevlerdendir. Bunun için Demokratik Ulusal Kongre’yi kurup işlevselleştirmek Kürt diplomasisinin en hayati görevidir. Demokratik Ulusal Kongre hem tüm Kürt örgütleri ve şahsiyetlerinin temel hedefi olmalı, hem de Kongre’nin bir an önce kurulmasıyla ona dayalı tek ağızdan konuşan, tek politikası olan, kurumlaşmış bir Kürt diplomasisi gerçekleştirilmelidir. Hiçbir örgüt hiçbir gerekçeyle bu hayati görevleri erteleyemez, savsaklayamaz. Bu görevleri sürekli erteleyenler ve savsaklayanlar farklı kişisel ve örgütsel çıkarlar peşinde koşanlardır. Tarihte bu tip zihniyetler ve kişiliklerin yol açtıkları büyük felaketler ve zararlar iyi bilinmektedir, bilinmek durumundadır. Irak Kürt Federe Devletine dayalı diplomasisi önemli olmakla birlikte, bütün Kürtlerin ihtiyacını karşılayamaz. Bu devletin ne bu ihtiyaca cevap verecek yeteneği vardır ne de koşulları buna müsaade eder. Bütün Kürtlerin ihtiyacına cevap verecek diplomasisi ancak Demokratik Ulusal Kongre’ye dayalı olarak geliştirilebilir. Dolayısıyla öncelikli görev Demokratik Ulusal Kongre’nin toplanması ve kalıcı bir genel bütüncü ulusal demokratik örgüt olarak ilanılmasıdır. Demokratik Ulusal Kongre’nin temel görevleri şöyle sıralanabilir:

- a- Demokratik Ulusal Kongre kalıcı bir örgüt olmalıdır. Ulusal demokratik her sınıf ve tabakadan uygun bileşimle kişiler ve örgütlerin temsili sağlanmalıdır. Bunda nüfus ve parçaların rolü, mücadele azim ve kararlılıkları göz önünde bulundurulmalıdır.
- b- Kongre daimi bir icra yani Yürütme Konseyi seçmelidir. Yürütme Konseyi bütün Kürtlerin pratik-politik ilişkilerinin yürütülmesinden sorumlu olmalıdır. İç ve dış diplomatik faaliyetler, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkiler Konseyce kurumsal olarak yürütülmelidir.
- c- Bütün örgütler öz savunma güçlerini ortak bir Peşmerge örgütünde birleştirmeli, ortak Halk Savunma Güçleri Komutanlığı kurulmalıdır. Her örgütün gücü oranında öz savunma güçleri üzerinde belli bir inisiyatif olmalıdır.
- d- Konseye bağlı Dış İlişkiler Bürosu veya Komitesi, başta Kürtlerin bağlı yaşadığı ulus-devletler olmak üzere diğer tüm devletler ve sivil toplum güçleriyle ilişkilerden tek başına sorumlu olmalıdır.

KCK ile Irak Bölgesel Kürt Yönetimi’nin Demokratik Ulusal Kongre’yle ilişkileri uygun bir statü altında düzenlenmelidir. Her iki organizasyon bir biçimde Kongre Yürütme Konseyi’yle bağlantılı çalışabilir. Bu iki organizasyonla birlikte çalışmak üzerinde tartışılıp çözüme kavuşturulması gereken önemli bir sorundur. Açık ki, KCK’nin demokratik ulus inşasıyla Irak Kürt Federe Yönetimi’nin ulus-devletçi inşacılığı arasında ideolojik ve siyasi kapsamda ilişki ve çelişkiler uzun süre devam edecektir. Bu konuda Demokratik Ulusal Kongre’ye çözümleyici bir çatı örgütü olabilir. Demokratik ulus diplomasisi ulus-devlet diplomasisinin büyük bir kaosa ve çatışmaya götürdüğü Ortadoğu halkları ve ulusları arasında demokratik modernite bağlamında kalıcı çözümleyici rol oynayabilir” (Öcalan, 2012b: 385-386). Bu uzun alıntıyla birlikte Demokratik ulus ifadelerine bakınca Öcalan’ın milliyetçilik anlayışının Kemalist milliyetçiliğin tersi bir biçimde dışarıya karşı yayılmacı olan fakat içeride de etnik ve kültürel farkları kabul eden hatta bunları bir tür zenginlik olarak gören çoğulcu bir siyasi milliyetçilik olduğunu söyleyebiliriz. Böylece bu söylemle de

Öcalan'a göre dokuz adımda ulus-devlet anlayışından farklı olarak bir demokratik ulus modeli meşru bir biçimde kurulabilir.

5. Sonuç

Sonuç olarak ulus ve ulus-devlet kavramlarının modern anlamda ele alınan kavramlara dahil edildiğini görmekteyiz. Çünkü yukarıda belirttiğimiz gibi ulus-devlet kavramı daha çok modern dönemde ortaya çıkan bir olgudur. Devletlerin belli bir düzende devam etmesi ama devam eden bu düzende farklılıkları belli bir çatı altında toplaması, devletin belirli bir üst söyleme/kimliğe sahip olması, ulus-devletin temel karakteristiklerindedir. Türkiye Cumhuriyeti'ni de ulus-devlet olarak kabul edecek olursak, farklı etnik kökenlerin bir arada yaşadığı, farklı dillerin konuşulduğu, farklı dinlere inanıldığı, kendisine ait bir para biriminin bulunduğu ve ulus-devletin diğer özellikleri sahip olan bir devlet olduğunu görebiliriz. Bu açıdan ulus-devlet, kurucu olduğu ve devamlılığını sağlamak için birleştirici etkisini sürekli olarak koruması gerekmektedir. Fakat Batı'da ulus-devletin ortaya çıkış süreci daha çok kapitalist ve burjuvaci söyleme dayandığı için Türkiye'nin ulus-devlet yaklaşımını ele alırken dikkatli olmak zorundayız. Türkiye'de, Batı'daki gibi bir öncü yoktur, öncü devletin kendisidir (Keser, 2000: 159). Bu öncülük her açıdan halkı kuşatan ve yeniden tanımlayan bir dönüştürücülüğe de sahiptir. "Kimlik anlatısı, siyasi duyguları yönlendirir, böylece güç dengesini değiştirmeye yönelik çabaları körükler; geçmiş ve şimdinin algılanışlarını dönüştürür; insan gruplarının örgütlenişini değiştirir ve yenilerini yaratır; kültürleri belli özelliklerini vurgulayarak ve anlamlarını ve mantığını çarpıtarak değiştirir. Kimlik anlatısı dünyayı değiştirmek için yeni bir dünya yorumu getirir" (Yuval-Davis, 2003: 91). Bu yeni yorumlama biçimi özellikle Kürt halkı için daha cazip edicidir. Çünkü Bookchin'den başlanarak dillendirilen Demokratik Konfederasyon, ekolojik toplum, Demokratik Özerklik, Demokratik Ulus, vb. kavramlar, ulus-devletin yerini almaya talip olmuştur.

BDP/HDP'nin politikasını oluşturan Öcalan'a göre ulus-devlet militarist bir yapıdadır ve bunun karşılığı olarak Demokratik ulus fikri hayata geçirilmelidir. Demokratik Ulus yukarıda açıklandığı gibi farklılıkların bastırılmak için değil özgürlüklerini korumak ve garanti altına almak için vardır ve var olacaktır. Bu şekilde de ulus-devletin yerini alan bir toplum biçimi olarak geliştirilecektir. Kürt halkının yeniden toplumsal dönüşümüyle ilgili olan bu söylemler Bask ya da Katalonya gibi kimlik ve milliyetçi özelliklerden de uzak olacaktır, çünkü Demokratik Konfederasyonda ve Demokratik Ulus'ta milliyetçilik hayat bulan bir ideoloji olamayacaktır. Öcalan'ın başlattığı ve BDP/HDP'nin yerel adımlarla devam ettirmeye çalıştığı bu toplum biçimlenmesi öyle görünüyor ki Marx'ın ütöpik toplumundan çok da farklı bir yapı içermemektedir. Peki Öcalan neden ideolojisinin şekillenmesinde Marx'ı temele almış olabilir diye bir soru sorduğumuz zaman karşımıza şu cevaplar çıkmaktadır: Öncelikle Marx'ın ideolojisi tek aşamalı bir sistem değildir, büyütülüp, genişletilebilir; Marx'ın deneyimi birden fazla ulusun deneyimlerinin sonucunda ortaya çıkmıştır; üçüncü olarak Marksçılık dünyanın üçte birine iktidar olmuş bir politik hareket olarak da ulus sorununun evriminde önemli bir rol almıştır (Topal, 2003:15-16). Fakat her şeye rağmen buram buram anarşizm kokan bu toplumsal örgütlenme tipinin halk ayağında karşılık bulabilmesi oldukça güç görünmektedir.

Bu güçlüğün temel sebebi ise Kürt toplumun kültürel dinamikleri ile bahsedilen siyasi düşünme biçiminin uyuşmamasıdır. Kürtlerin kültürel niteliklerinin özellikle dini bir atmosfer içermesi ve geçmişlerindeki şeyh, mela gibi sahip oldukları kavramsallaştırmalar, Kürt halkının seküler bir söylem biçimine uzak durmasına sebep olacaktır. Siyasi tercihler her ne olursa olsun, kadim tarihten beri İslam ile iç içe yaşayan Kürt halkının, anarşizmi temel ideoloji haline getirmiş PKK'nın örgütlenme biçimine sempati duyması pek olağan değildir. Son dönemlerde özellikle ulusalcı bir düşünce biçimine yaklaşan örgütün, Kürtlerden uzaklaştığı da aşikâr biçimde ortadadır. Bütün bu dengeleri göz ardı etmeden Bookchin'in temel düşünme biçimini HDP'nin kabul ederek özgür bir ekolojik yaşam anlayışına bir perspektif olarak sunması da sürdürülebilir olmayacaktır.

KAYNAKÇA

- NOZICK, Robert (2006). *Anarşi, Devlet ve Ütopya*, çev: Alişan Oktay, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- AKKAYA, A. Hamdi ve Jongerden, Joost (2012). *Türkiye'de Konfederalizm ve Özerklik: Kürdistan İşçi Partisi ve Demokrasinin Yeniden Tanımlanışı*, çev: Metim Çulhaoğlu, PKK Üzerine Yazılar, İstanbul: Vate Yayınevi.
- AKTOPRAK, Elçin (2010). *Devletler ve Ulusları: Batı Avrupa'da Milliyetçilik ve Ulusal Azınlık Sorunları*, Ankara: Tan Yayınları.
- AKTOPRAK, Elçin (2011). *Ulus-Devlet Dönüşümünde İspanya Modeli ve Katalonya Örneği*, Dipnot, 6, s. 21-45.
- AYAZ, N. (2014). *Devlet-altı Birimlerin İnşa Süreci: Bölgeselleşme ve Federalleşme*, Demokratik Modernite, 9, s. 135-149.
- AYDIN, Suavi (2000). *Modernleşme ve Milliyetçilik*, Ankara: Gündoğan Yayıncılık.
- AYDIN, Mustafa (2003). *Bir Zihniyet Çözümlemesi: Türk İslamcılığında Doğu ve Işık Treni*, Tezkire, 33, s. 102-111.
- BALATON-Chirimes (2012). "Statelessness In A World Of Nation-States", 23.12.2013, from <http://artsonline.monash.edu.au/mai/files/2012/07/sbalatonchirimes.pdf>, erişim:.
- BELEK, İlker (1999). *Postkapitalist Paradigmalar*, İstanbul: Sorun Yayınları.
- BOOKCHIN, Murray (2013). *Ekolojik Bir Topluma Doğru*, çev: Abdullah Yılmaz, İstanbul: Sümer Yayınları.

- BOOKCHIN, Murray (2013a). *Toplumsal Ekoloji ve Komünalizm*, çev: Fuat Dara Elhüseyini, İstanbul: Sümer Yayınları.
- BOOKCHIN, Murray (2014). *Kentsiz Kentleşme: Yurttaşlığın Yükselişi ve Çöküşü*, çev: Burak Özyalçın, İstanbul: Sümer Yayınları.
- BOOKCHIN, Murray (2013c). *Toplumu Yeniden Kurmak*, çev: Kaya Şahin, İstanbul: Sümer Yayınları.
- BREUER (2010). *Milliyetçilikler ve Faşizmler: Fransa, İtalya ve Almanya Örnekleri*, çev: Ç. C. Dikmen, İstanbul: İletişim Yayınları.
- CALHOUN, Craig (2009). *Milliyetçilik*, çev: B. Sütçüoğlu, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- CAN, İslam (2013). *Türk Ulusal Kimliğinin İnşasında Milli Eğitim İdeolojisinin Rolü*, *Sosyoloji Divanı*, 1, 1, 123-147.
- ÇİÇEK, Cuma (2011). *Bireysel Haklar, Kolektif Haklar ve Dil Kaybı, Birikim*, 16-23. 21.08.2013, from https://www.academia.edu/440400/Demokratik_Ozerklik_Uzerine.
- EAGLETON, Terry (2011). *İdeoloji*, çev: Muttalip Özcan, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- ERCÜMENT, Ayhan (2012). *Cumhuriyet Türkiye'sinin Kuruluş Sürecinde Ulus-Devlet-Din İlişkileri (1920-1937)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ERÖZDEN, Ozan (2008). *Ulus Devlet*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- ERSAL, AYTEKİN (2012). *Türkiye'de Ulus Devlet ve Ziya Gökalp, Mümtaz Turhan, Erol Güngör*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- FRIEDRICH, Carl, J. (1999). *Sınırlı Devlet*, çev: Mehmet Turan, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- GENÇ, A. (2014). *Demokratik Ulusun Mülkiyet Anlayışı*, *Demokratik Modernite*, 11, 93-99.
- GUIBERNAU, M. (2010). *Devletsiz Uluslar-Ulussuz Devletler*, *Ulusal Kimlik ve Etnik Açılım*, (Ed) Vasif Eranus, (s. 95-138), İstanbul: Sarmal Yayınları.
- GÜNDOĞAN, Kazım, (2010). *Resmi İdeoloji, Eğitim ve YİBO*, *Dipnot*, 1, 173-178.
- GÜNEŞ, C. Demir (2013). *Michel Foucault'da Söylem ve İktidar*, *Kaygı*, 21, 55-69.
- İNAC, H ve Ünal, F. (2007). *Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Ve Türkiye'de Belediyeler*, 07.03.2013, from <http://www.baltalimani.com/pdf/AvrupaYerelYonetimlerOzerklikSartiVe%20TurkiyedeBelediyeler.pdf>.
- KARATAŞ, Y. Yılmaz (2011). *Demokratik Özerklik Taslağı ve Liberal Endişe*, *Demokratik Barışçı Çözüm ve Kürt Sorunu*, (Ed.) Y. Yılmaz KARATAŞ, (s. 364-375), İstanbul: Evrensel Basım Yayın.
- KESER, İ. (2000). *Türkiye'de Siyasetçilik ve Devletçilik*, Ankara: Gündoğan Yayınları.
- LECOURS, A. & Moreno, L. (2014). *Paradiplomacy and Stateless Nations: A Reference to The Basque Country*, 05.06.2014, from <http://digital.csic.es/bitstream/10261/1472/1/dt-0106.pdf>, erişim.
- Marshall, Gordon (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*, çev: Osamın Akınhay-Derya Kömürçü, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınlar.
- NALBANT, Abdullah (2012). *Üniter Devlet: Bölgeselleşmeden Küreselleşmeye*, İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- ÖCALAN, Abdullah (1983). *Örgütlenme Üzerine*, Almanya: Weşanen Serxwebun Yayınları.
- ÖCALAN, Abdullah (1995). *Diriliş Tamamlandı Sıra Kurtuluşta*, Almanya: Weşanen Serxwebun Yayınları.
- ÖCALAN, Abdullah (2007). *Devlet*, Abdullah Öcalan Siyaset Bilimler Akademisi Yayınları. 30.03.2013, from <https://docs.google.com/file/d/0B4HO5r4WOpdzNEXmRWVEUmtlU0U/edit?pli=1>
- ÖCALAN, Abdullah (2012b). *Kürdistan Devrim Manifestosu: Kürt Sorunu ve Demokratik Ulus Çözümü*, Diyarbakır: Ararat Yayınları.
- ÖCALAN, Abdullah (2013b). *Özgürlük Sosyolojisi*, *Sosyal Bilimler Akademisi Yayınları*. 17.11.2013, from <http://m.friendfeed-media.com/640e95b37a3f98285c262c62f9be7876b93d9493>
- ÖCALAN, Abdullah (2014a). *Bir Halkı Savunmak*, E-Kitap, 30.05.2014, from <http://papatya.kutuphanesi.files.wordpress.com/2012/10/bir-halki-savunmak.pdf>
- ÖCALAN, Abdullah (2014f). *Komünal Ekonomiye Dönüş*, *Demokratik Modernite*, 11, 7-23.
- ÖCALAN, Abdullah (2014e). *Demokratik Konfederalizm*, Abdullah Öcalan Siyaset Bilimler Akademisi Yayınları, 05.05.2014, from <https://docs.google.com/file/d/0B4HO5r4WOpdzVDlSM2hLUDNRNTA/edit?pli=1>
- ÖCALAN, Abdullah (2015). *Sosyalist Hamlenin Bazı Yeni Özellikleri*, *Özgür Halk*, 9, 2-6.
- ÖKEM, M. M. Kemal (2006). *Turkish Modernity and Kurdish Ethno-Nationalism*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Orta Doğu Teknik Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- ÖZCAN, A. Kemal (2014). *Türkiye'nin Kürtleri*, çev: Hasayn Kaya-Manolya Aşık, İstanbul: Profil Yayıncılık.
- ÖZKIRIMLI, Umut (2008). *Milliyetçilik Kuramları*, Ankara: Doğu Batı.
- ÖZGEN, H. Neşe (2014). *Komünal Demokrasinin İnşasında Yerel Bilgi: Dayanışma Ekonomisi*, *Demokratik Modernite*, 11, s. 42-49.
- POGGI, Gianfranco (2008). *Modern Devletin Gelişimi: Sosyolojik Bir Yaklaşım*, çev: Binnaz Toprak-Şule Kut, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- SCHULZE, Hagen (2005). *Avrupa'da Ulus Devlet*, çev: Timuçin Binder, İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- SİDDİKİ, Kelim (1991). *İslam'da Devlet ve Siyaset*, Ankara: Endişe Yayınları.
- SUPEK, Robert. (2008). *Öz Yönetim, Modern Toplumsal Düşünce Sözlüğü*, (Ed) William Outhwaite, (s. 562-564), İstanbul: İletişim Yayınları.
- ŞAHİN, Sinan (2014). *Demokratik Modernitede Gençlik*, Diyarbakır: Aram Yayınları.
- TAVUKÇU, Sinan (2011). *Murray Bookchin'in "Toplumsal Ekoloji" Felsefesi ve KCK'nın İdeolojik Kodları*, 16.06.2014, from <http://www.sde.org.tr/tr/authordetail/murray-bookchinin-toplumsal-ekoloji-felsefesi-ve-kcknin-ideolojik-kodlari/995>
- TAYLOR, Charles (2010). *Tanınma Politikası, Çokkültürcülük*, (Haz.) Amy Gutman, (s. 46- 93), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- TEZCÜR, G. Murat (2009). "Kurdish Nationalism and Identity in Turkey: A Conceptual Reinterpretation", *European Journal of Turkish Studies*, 21.12.2012, from: <http://ejts.revues.org/4008>
- TOPAL, Mustafa (2003). *Ulus Düşünmek*, Ankara: Özgür Üniversite Kitaplığı.
- TOURAINÉ, Alain (2002) *Birlikte Yaşayabilecek Miyiz?*, çev: Olcay Kunal, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- VANEK, David (2001). *Murray Bookchin İle Söyleşi*, 05.10.2012, from <http://www.geocities.ws/anarsistbakis/makaleler/bookchin-roportaj.html>
- WHITE, Paul J. (2012). *İlkel İsyancılar mı? Devrimci Modernleştiriciler mi?: Türkiye'de Kürt Ulusal Hareketi*, çev: Mustafa Topal, İstanbul: Vate Yayınları.
- YAKUT, M. S. (2011). *Leviathan'da Modern Yüzü Olarak Ulus-Devlete Bakmak*, *Dipnot*, 6, s. 147-165.
- YAVUZ, M. Hakan (2011). *Erbakan'dan Erdoğan'a Laiklik, Demokrasi, Kürt Sorunu ve İslam*, İstanbul: Kitap Yayınevi.
- YEĞEN, Mesut (2011). *Demokratik Özerlik Üzerine*, 15.09.2013: from http://www.hyd.org.tr/staticfiles/files/demokratik_ozerklik_-_agustos_2011.pdf
- YUVAL DAVIS, N. (2003). *Cinsiyet ve Millet*, (çev: Aysin Bektaş), İstanbul: İletişim Yayınları.
- ZİRİÇ, Serdar (2014). *101 Soruda Demokratik Özerklik*, Diyarbakır: Aram Yayınları.